

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta humanitních studií

Turisté a sportovci prospívají nebo škodí?

(Vztah trvalých obyvatel krkonošské obce Vítkovic k cestovnímu ruchu a sportovním aktivitám v jejich obci)

Bakalářská práce

Vypracovala:

Barbora Vrablíková, 12017

Imatrikulační ročník 2006

Vedoucí práce:

PhDr. Ivan Rynda

Anotace

Bakalářská práce se zabývá názory trvalých obyvatel krkonošské obce Vítkovice na cestovní ruch, resp. rekreaci či sportovní vyžití v jejich obci a v okolí. Kvalitativním šetřením, metodou polostrukturovaných rozhovorů s třinácti obyvateli této obce, zjišťuje, jaké výhody a problémy pro tyto lidi přináší a jak je vnímají. Ukázalo se, že názory obyvatel se od sebe mnohdy výrazně odlišují, a že jejich důvody někdy není obtížné určit, jindy naopak nejsou zcela jasné, a z toho důvodu je třeba se dále, hlouběji dotazovat. Téma této bakalářské práce je z hlediska již provedených výzkumů na území Krkonoš poměrně ojedinělé, jelikož se zde doposud prováděná socio-ekonomická šetření týkala spíše návštěvníků Krkonoš, nikoli jejich obyvatel. Tento výzkum může být použit jako základ pro následný plošný výzkum v dalších krkonošských obcích, zasažených cestovním ruchem.

Klíčová slova: Krkonoše, Vítkovice v Krkonoších, národní park, turismus, cestovní ruch, trvale udržitelný rozvoj, apartmánové domy

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a pramenů a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Praze dne 24. 6. 2011

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem, kteří mi při zpracování bakalářské práce pomáhali, obzvláště vedoucímu mé práce PhDr. Ivanu Ryndovi za cenné rady, připomínky a trpělivost, RNDr. Jiřímu Flouskovi za pomoc při získávání informací o KRNAP a Mgr. Danielu Čermákovi za pomoc při vypracovávání metodologie. Dále děkuji svým kamarádům, kteří mi byli ve chvílích nejistoty nápomocní svými radami, a to zejména Magdě Gorčíkové, Martinu Jindrovi a Marianě Kopecké.

OBSAH

1. ÚVOD A VOLBA TÉMATU
2. ZKOUMANÁ LOKACE
 - 2.1. Krkonoše
 - 2.2. Ochrana a krajinný ráz
 - 2.3. Turistika, rekreace a sport
 - 2.4. Plán péče KRNAP, ochranná pásma 2010
 - 2.5. Obec Vítkovice
3. VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÁ OTÁZKA
4. METODOLOGICKÝ POSTUP
 - 4.1. Výběr výzkumné metody
 - 4.2. Navrhované techniky sběru dat
 - 4.3. Výběr vzorku
 - 4.4. Rizika navrhované metody
 - 4.5. Etické aspekty výzkumu
5. ANALÝZA DAT
 - 5.1. Metody analýzy
 - 5.2. Stručné informace o respondentech a poznámky k našim rozhovorům
 - 5.3. Život ve Vítkovicích
 - 5.4. Vnímání návštěvníků obce jejími obyvateli
 - 5.5. Vyhodnocení výzkumných otázek

5.5.1. Jak je podle stálých obyvatel Vítkovic zasažen život obce turistickým ruchem a sportovními aktivitami?

26

5.5.1.1. Návštěvnost obce v čase

5.5.1.2. Vlivy na stav a chod obce

5.5.1.3. Závěr

5.5.2. Jaké jsou podle stálých obyvatel výhody a jaké jsou nevýhody toho, že je obec sportovním a turistickým centrem?

5.5.2.1. Pozitiva

5.5.2.2. Negativa

5.5.3. Jaký je tedy názor usedlíků?

5.5.3.1. Respondenti

5.5.4. Jak jejich názory souvisí s jejich způsobem obživy a se způsobem, jakým tráví volný čas?

5.5.5. Co nelze opomenout: vzdálenost bydliště respondentů od sjezdovek a silnice

5.6. Apartmánové domy – aktuální problém Krkonoš

5.6.1. **Problém výstavby apartmánových domů**

5.6.2. **Co na ně říkají dotazovaní obyvatelé Vítkovic?**

6. ZÁVĚR

7. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ

7.1. Seznam literatury

7.1.1. **Tituly metodologické**

7.1.2. **Tituly oborové**

7.2. Brožury a šedé zdroje

7.3. Internetové zdroje

7.4. Osobní konzultace

1. ÚVOD A VOLBA TÉMATU

K výběru konkrétního tématu této práce mě inspirovala navrhovaná Koncepce monitoringu a výzkumu v Krkonošském národním parku (2010 - 2020), na které pracuje Správa Krkonošského národního parku (dále KRNAP) ve Vrchlabí. Dostala se ke mně od prostřednictvím vedoucího mé práce PhDr. Ivana Ryndy, který je přítelem a vědeckým kolegou RNDr. Jiřího Flouska, Ph.D., odborného pracovníka v Oddělení ochrany přírody Správy KRNAP, který tuto koncepci Správě a potažmo Ministerstvu životního prostředí České republiky navrhuje. RNDr. Floušek navrhouvaná koncepce si kromě přírodovědného výzkumu klade rovněž za cíl *dlouhodobý přehled o socio-ekonomických parametrech a jejich vývoji na území KRNAP (Floušek a kol.: Koncepce monitoringu a výzkumu v Krkonošském národním parku (2010 – 2020)).*¹

Turistický ruch a rekreace v Krkonoších je ožehavým tématem a názory na něj se pohybují od vyloženého nadšení po obavu z rostoucího rozsahu provozování sportů nešetrných ke křehkým a jedinečným horským ekosystémům. Předpokládá se, že jeho zvyšující se hustota vyhovuje místním podnikatelům, firmám, provozujícím sítě hotelů a vleky, developerským společnostem, stavějícím nevhledné apartmány, a ovšem i politikům, kteří se zaměřují na rozvoj podnikání. Na opačné straně stojí lidé, kterým vadí devastace přírody, přeplněnost jejich obcí, okolních komunikací a stezek, hluk, světelné znečištění, odčerpávání vodních zdrojů pro sněhová děla, odpadky, které turisté a rekreatanti po sobě zanechávají, atd. Mezi těmito krajními pozicemi se pravděpodobně nacházejí lidé, jejichž názory jsou méně vyhraněné, kteří chápou obě strany a více méně s oběma stranami souhlasí nebo se v této věci považují za neutrální.

Mou ambicí je k záměru RNDr. Flouska přispět případovou studií veřejného mínění stálých obyvatel krkonošské obce Vítkovice, kterých se problémy těchto hor citelně dotýkají, konkrétně a úžeji jejich vztahu k turistickému ruchu nejen v jejich bezprostředním okolí, ale i v celých Krkonoších. Ve svém šetření se pokouším zjistit, jak obyvatelé obce Vítkovice turistický ruch vnímají, ale i jak toto jejich vnímání souvisí s jejich způsobem obživy, volnočasovými aktivitami, vztahem k sportu či ke KRNAP. Sociologické průzkumy uskutečňované v Krkonoších v porovnání s turisty, rekreatanty a sportovci věnují stálým obyvatelům málo pozornosti, a vlastně nikdo nedokáže jejich postoje obecně pojmenovat.

Tato studie by mohla dále poskytnout informace pro design celoplošného výzkumu tohoto výzkumného problému na území celého pohoří v rámci zmiňované Koncepce monitoringu a výzkumu v Krkonošském národním parku (2010 - 2020).

¹ Podobnou socio-ekonomickou empirickou studii provedli již Ing. Jan Těšitel, Ph.D., Ing. Drahomíra Kušová, Ing. Karel Matějka, CSc. a Ing. Michael Bartoš, CSc. na třech českých biosférických rezervacích: BR Šumava, BR Třeboňsko a BR Křivoklátsko. Na konci analýzy porovnam moje a jejich zjištění.

2. ZKOUMANÁ LOKACE

2.1. Krkonoše

Krkonoše jsou pohoří s výjimečnými přírodními a krajinnými hodnotami. Jsou však už od 14. století rovněž pohoří obydlené člověkem, využívané pro těžbu nerostných surovin, dřeva, a rovněž pro pastvu dobytka. Pro toto využití byly mnohdy devastovány vzácné porosty a krajina dramaticky pozměňována. O jejich ochraně se začalo uvažovat v druhé polovině 19. století, což je zásluha především rodiny Harrachů. Její činnost byla spojená s rozvojem masové turistiky, která na devastaci přírody nesla rovněž nemalý podíl. Člověk stále více zasahoval do nedotčených horských zákoutí, vytvářel nové, kamenné stezky a stavěl nové, mnohem větší boudy. Rozvoj zimních sportů prodlužoval dobu strávenou návštěvníky na horách.

2.2. Ochrana a krajinný ráz

První krok k zákonné ochraně hor byl učiněn roku 1904 výnosem o ochraně krkonošské květeny, další podnikl hrabě Harrach vyhlášením první přírodní rezervace Strmá stráň, nacházející se na jeho pozemcích. Turista a milovník přírody Jan Buchar se pak zasloužil o vznik první ukázkové botanické zahrádky krkonošských horských rostlin, která však brzy zanikla. Roku 1919 byla Československou vládou vydána vyhláška o ochraně krkonošského rostlinstva, kterou však ignorovaly německé krkonošské okresy a celkově nebyli lidé, kteří by hlídali její dodržování. Vyhlásit Krkonoše jako národní park poprvé (r. 1923) navrhl univerzitní profesor František Schustler, který si uvědomil nutnost ochrany celých územních celků místo jednotlivých druhů. K tomu však nedošlo, naopak byly na území hor stavěny nové asfaltové silnice, a během 2. Světové války dokonce válečná linie obranných zařízení. Brzo po jejím skončení však přírodovědci začali znovu usilovat o ochranu krkonošské přírody, což vedlo k vyhlášení osmi přírodních rezervací v roce 1952. Roku 1959 vznikl národní park na polské straně Krkonoš, český Krkonošský národní park (KRNAP) byl vyhlášen až roku 1963.

„Národní parky, jako nejvyšší kategorie² chráněných území, představují nejceněnější typ přírodních a přírodě blízkých krajín, jedinečná území v rámci celosvětového dědictví.“ (Flousek a kol., 2007 - str. 739). KRNAP je cenný propojením severské a alpské přírody, tzv. arkoalpínskou tundrou. Specifický historický vývoj Krkonoš dokládá množství horských bud v jejich nejvyšších polohách a rozptýlená zástavba na níže položených lučních enklávách. Na těchto lučních enklávách dnes vyrůstají horská rekreační střediska, kvůli čemuž se tamní zástava postupně zahušťuje. V podhůří se střídají větší a menší lesní porosty se zemědělskou půdou. Mnohé louky dnes však zarůstají, protože nejsou obhospodařovány. Architektura podhůří se vyznačuje roubenými a poloroubenými, později i zděnými stavbami, dobře přizpůsobenými místnímu klimatu. Sídla jsou propojena sítí starých cest, umožňujících jedinečné výhledy do krajiny.

² Národní parky jsou rozsáhlá území, jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam. Veškeré využití národních parků musí být podřízeno zachování a zlepšení přírodních poměrů a musí být v souladu s vědeckými a výchovnými cíli sledovanými jejich vyhlášením. (zákon 114/1992 sb., O ochraně přírody a krajiny, §15)

K utváření kulturní krajiny Krkonoš docházelo až od 16. století, kdy začala být provozována intenzivnější těžba dřeva. Zesílila v 17. století, kdy započala výstavba horských bud. V posledních dvou stoletích se na něm podílely rovněž demografické poměry, národnostní struktura obyvatelstva a politické zřízení. V 19. století zde docházelo k ekonomickému rozvoji, vyznačujícím se zaváděním především textilního průmyslu a extenzivním chovem dobytka, a spojenému s dalším přílivem nových obyvatel. Nejrazantnější národnostní a demografickou změnu zaznamenaly Krkonoše po 2. světové válce, kdy bylo po schválení Benešových dekretů odsunuto tamní německé obyvatelstvo, a tak přetržena kontinuita vývoje krajiny, ovlivněného horským hospodařením krajiny znalých Němců. Počet obyvatel začal růst zase v roce 1961, avšak v některých, dříve převážně německých obcích, nebyl nahrazen dodnes. Přerušovaný způsob horského hospodaření a centrálně plánované hospodářství vedlo k zavádění pěstování nevhodných plodin na plochách velkých rozměrů či k degradaci horských luk rušením extenzivních chovů dobytka. Legislativně bylo toto hospodaření upraveno se vznikem národního parku, v jehož rámci je nejvyšší důraz kladen na ochranu přírody a krajiny. V té době však už byly Krkonoše využívány více pro turismus, než pro zemědělství, což přinášelo jinou kvalitu zátěže a zátěž celkově vyšší. Ta se ještě zvýšila po pádu socialistického režimu. Na druhou stranu se pomalu vrací původní způsoby zemědělského využívání krajiny, a to i jako součást turistického ruchu (tzv. agroturistika).

3

2.3. Turistika, rekreace a sport

Na přelomu 18. a 19. století se rozvíjelo romantické putování po horách, čemuž byla přizpůsobována výstavba horských bud. Ve druhé polovině 19. století se návštěvnost zvyšovala rozvojem zimních sportů, a zvyšuje se takto dodnes. Jasně je, že turistický a cestovní ruch je jedním z hlavních zdrojů obživy místních obyvatel, avšak trvale udržitelný, tedy takový, který respektuje únosnou kapacitu ceněné, turisty vyhledávané krajiny a sám sobě nestaví překážky v podobě její devastace. I kvůli dlouhodobému udržování pracovních pozic místních obyvatel je proto regulace Správou národního parku v rámci ochranných zón potřebná.

Horská příroda je pod stále větším tlakem stále se zvyšujícího počtu jejích návštěvníků, na začátku 21. století, pohybujícím se v rozmezí 5-6 milionů ročně. Ten má jednak přímé (primární) dopady, tedy trhání horských rostlin, rušení horských živočichů nadměrným hlukem, emise z dopravních prostředků, zkracování cest, sešlap vegetace a následná půdní eroze, hromadění odpadků, přinášení cizí vegetace na podrážkách bot a na oděvech atd. Přináší však i závažnější, nepřímé (druhotné) dopady, které si návštěvníci hor většinou neuvědomí. Jsou to přestavby původně malých horských bud, které mají vyšší vybavení a větší ubytovací kapacitu, a proto i vyšší spotřebu vody, a celkově škodlivější vliv na své okolí, rozšiřování horských cest a stezek, vyšší pohyb lidí a aut, budování a provoz infrastruktury lyžařských areálů.

Rozvoj lyžařských areálů je v Krkonoších velkým problémem. Jsou zde dobré podmínky pro lyžování, které přitahují mnoho návštěvníků, jejichž vynaložené finance představují nejvýznamnější složku příjmů a zisků všech subjektů nabízejících služby tohoto sektoru. Proto přirozeně stoupá tlak požadavků správ obcí na zvyšování počtu sjezdových tratí a rozšiřování a úpravu těch stávajících. Na nich však dochází k erozi půdy a chybné údržbě (např. výsevem nevhodného travního druhu). Ekologickým problémem je rovněž umělé zasněžování, jehož škodlivý vliv bývá

³ Flousek a kol., 2007; Plán péče KRNP 2010-2010 – část A, 2010

navíc zesílen používáním zakázaných chemických příměsí. Proto Správa KRNAP tuto technologii přísně vyloučila z 1. a 2. zóny.

Je třeba hledat společné zájmy a konsenzus mezi Správou KRNAP a jednotlivými obecními správami, které dohromady mají území Krkonoš na starosti. Ochrana přírody a krajiny ze strany Správy a státu nesmí být chápána jako brzda rozvoje území, naopak by měla dopomoci sestavit moderně koncipovaný, trvale udržitelný plán rozvoje cestovního ruchu.

Zatím bylo výrazně více pozornosti věnováno studiu ekologické únosnosti krajiny Krkonoš, než její únosnosti socioekonomické a psychologické, ačkoli její antropické zatížení stoupá. Od revoluce probíhá monitorování názorů, postojů a demografické struktury návštěvníků pohoří, pramálo se však výzkumníci věnují jeho trvalému obyvatelstvu.⁴

2.4. Plán péče KRNAP a jeho ochranného pásma 2010-2020

Plán péče je dokument, který se krkonošských obcí velmi dotýká, a to skrze Územní systémy ekologické stability (ÚSES)⁵. Jelikož však místní lidé mnohdy přičítají některá vytyčená omezení výstavby pouze Správě, uznala jsem za vhodné věnovat tématu příslušné části Plánu péče podkapitolu, abych nevedla pouze jednostranné informace o činnosti Správy pocházející z úst respondentů vykonaných rozhovorů.

Podle nejnovějšího Plánu péče jsou pro výstavbu stanoveny takové limity ochrany přírody, které mají podporovat rozvoj „*stávajících sídelních útvarů v souladu s místními specifickými prvky urbanismu a architektury; zamezení vzniku nových sídelních útvarů, (...) kvalitní současné architektury (...) a uchovávat typickou krkonošskou krajinu s tradičním charakterem rozptýlené zástavby a doprovodné zeleně, vč. způsobu obhospodařování.*“ (Plán péče KRNAP 2010-2020 – část A, 2010) To znamená omezení ve výstavbě ve volné krajině, podporu plynulého zapojení nových staveb do terénu krajiny, minimalizaci změn v okolní zeleni, zachování rázu venkovské krajiny dodržováním tradičních zásad urbanizace a typické venkovské architektury. Součástí plánu je rovněž snaha „*zamezit vzniku objemných apartmánových a jiných velkokapacitních objektů, tj. místně nepůvodních forem bydlení, omezovat výstavbu energeticky náročných a jinak ekologicky konfliktních objektů*“ (Plán péče KRNAP 2010-2020 – část A, 2010) či zachovávat průchodnost krajiny. Správa se tak aktivně účastní tvorby územních plánů.⁶

V krkonošských obcích nacházejících se v ochranných pásmech KRNAP jsou nově ustavené oblasti se sníženým přírodním a krajinářským potenciálem. Cílem je „*zefektivnění a zkvalitnění závazných stanovisek (po procesní i obsahové stránce) ke stavbám v přírodovědně a krajinářsky zachovalých částech OP a ve vlastním NP.*“ Opatření pro tento účel jsou vydávání bezodkladně závazných či jiných stanovisek „*orgánu ochrany přírody k vybraným druhům staveb (jmenovitě: rodinné domy, penziony, rekreační objekty, bytové a apartmánové domy, drobné stavby, přístavby,*

⁴ Flousek a kol., 2007

⁵ Územní systém ekologické stability na území KRNAP a ochranného pásma řeší pro regionální a neregionální stupeň územně technický podklad „ÚTP NR-R ÚSES ČR“ (Společnost pro životní prostředí Brno, s.r.o., 1996), závazný pro ostatní plánovací dokumentaci. Místní systémy ekologické stability jsou postupně zapracovávány do územních plánů pro jednotlivé obce. Navržená centra a biokoridory je nutné zejména v ochranném pásmu konkrétními projekty vytvořit jako podmínku pro uchování a obnovení biodiverzity a ekologické stability v krajině. (Plán péče KRNAP 2010-2020 – část A, 2010)

⁶ Flousek a kol., 2007; Plán péče KRNAP 2010-2010 – část A, 2010; FLOUSEK a kol., 2010

změny staveb před dokončením a změny užívání staveb) ve vymezených oblastech obcí v OP, mimo vymezené přírodovědně cenné lokality uvnitř těchto oblastí.“ (Plán péče KRNP 2010-2020 – část A, 2010)

2.5. Obec Vítkovice

Vítkovice v Krkonoších se nacházejí v Libereckém kraji, v okrese Semily, v průměrné nadmořské výšce 683 m.n.m. V současné době zde žije 408 stálých obyvatel. Pod její správní celek spadají osady Horní Mísečky (3 stálí obyvatelé) a Dolní Mísečky. Obec je neoficiálně rozdělená na dolní a horní část. Obecní úřad, pošta, škola i školka se nachází v té dolní, kostel v horní.

Do moderně vybavené mateřské školky dochází okolo dvaceti dětí. Ve stejné budově obec pronajala pro hospodu. Ze základní školy se zachovaly pouze první čtyři ročníky, spojené do dvou dvoutřídek, které dohromady navštěvuje dvanáct dětí. Škola má sportovní zázemí čítající malou tělocvičnu, tenisový kurt, fotbalové a volejbalové hřiště, k dispozici má rovněž sál kulturního domu, využívaný jak k účelům sportu, tak kultury (kapacita 300 osob). Tento kulturní dům je využívám pro pořádání plesů, tanečních zábav a diskoték. Před časem byla jeho horní část prodána investorovi, hodlajícímu v ní vybudovat nové apartmány. V obci se rovněž nachází pošta či sbor dobrovolných hasičů. Nakoupit potraviny a doplňkové zboží lze v místním obchodě. V hotelu Jasmín je možné využít plavecký bazén, možnost vyjížďky na koni nabízí místní ekofarma Hucul, zdatnější jezdci si mohou vyjet do vyšších poloh Krkonoš. Vyjít pěšky nebo vyjet na kole se z Vítkovic dá na místa jako Dvoračky, Rezek, Rovinka, Horní Mísečky, Zlaté návrší. V zimě slouží Vítkovice lyžařům coby jedno z vyhledávaných krkonošských rekreačních středisek s řadou lyžařských areálů. Jednak je to ski-areál Aldrov, který je majetkem obce, která ho rovněž spravuje. Dále jsou to ski-areály Vurmovka a Janova hora, ke kterým kromě tří vleků a čtyř sjezdovek patří snowtubing či snowpark. V blízkosti obce se rovněž nachází okolo 25 km udržovaných běžeckých tratí. Turistický a sportovní ruch obsluhuje řada penzionů a hotelů.

V obci byl v nedávné době postaven nový apartmánový dům, ačkoli se tak stalo na místě, kde měl být postaven penzion. Jeho bytové jednotky jsou nabízeny jako apartmány, avšak reálně prodávány jako dvacetina penzionu, což je možná důvod jejich neprodejnosti (doposud nebyl žádný z nich prodán). V areálu zaniklého JZD má být vybudováno nové sportovní centrum, které má, podle investora, zahrnovat golfové hřiště, letní tréninkovou dráhu a střelnici pro biatlonisty, bowling, další možnosti sálového sportu a služby pohostinství. Obec za získanou dotaci staví víceúčelové hřiště se zázemím a občerstvením.

Vítkovice se nachází v Ptačí oblasti Krkonoše⁷, na jejím území konkrétně hnízdí chráněný chřástal polní, což může přinést jistá omezení nové výstavby na těchto loukách.

⁷ **Ptačí oblast Krkonoše**

*Ptačí oblast byla vyhlášena nařízením vlády České republiky dne 27. 10. 2004 pod číslem 600/2004 Sb. Na ploše 40 907 ha zahrnuje celý Krkonošský národní park a vybrané části jeho ochranného pásma. Mezi sedm druhů ptáků, které v ní chráníme a které jsou tedy tzv. předměty ochrany, patří čáp černý (*Ciconia nigra*), tetřev obecný (*Tetrao tetrix*), chřástal polní (*Crex crex*), sýc rousný (*Aegolius funereus*), datel černý (*Dryocopus martius*), slavík modráček tundrový (*Luscinia svecica svecica*) a lejsek malý (*Ficedula parva*). Cílem ochrany ptačí oblasti je zachování přírodního prostředí a zajištění podmínek pro udržení populací vyjmenovaných druhů. (www.krnapp.cz)*

3. VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÁ OTÁZKA

Jelikož je toto téma velmi pestré, dalo by se pátrat po názorech více stran, například chalupářů, kteří do obce částečně rovněž patří, svůj výzkum jsem omezila pouze na stálé obyvatele, kteří v obci tráví více svého času, a kterých se týkají nejen podmínky života v obci plné cizích lidí, ale rovněž stav obce jako správního celku. Mým základním výzkumným problémem tedy je:

„Jak vnímají stálí obyvatelé obce Vítkovice v Krkonoších cestovní ruch a rekreační a sportovní aktivity ve své obci?“

Z určení výzkumného problému se dál dostávám k definici výzkumných otázek. Výzkumné otázky se dají během výzkumu zpřesňovat a reformulovat, či je dokonce můžeme zcela zavrhnout, pokud zjistíme, že nedávají smysl. Na začátku výzkumu jsem si určila:

- „Jak je podle stálých obyvatel Vítkovic zasažen život obce turistickým ruchem a sportovními aktivitami?“
- „Jaké jsou podle stálých obyvatel výhody a jaké jsou nevýhody toho, že je obec sportovním i turistickým centrem?“
- „Jak jsou turistický ruch a sportovní aktivity těmito lidmi vnímány?“
- „Jak jejich názory souvisí s jejich způsobem obživy a se způsobem, jakým tráví volný čas?“
- „Jak jejich názory souvisí s jejich vztahem k přírodě, s jejich požadavky na životní prostředí kolem nich a s jejich vnímáním existence KRNAP, který zahrnuje i jejich obec?“

Určila jsem navíc doplňující otázku, usnadňující definici klíčového slova turista: „Kdo je vlastně podle těchto lidí turista, a koho tak naopak ještě, nebo už nevnímají? Kdo je potom rekreační a kdo sportovec? Jak je to s chataři a chalupáři?“

4. METODOLOGICKÝ POSTUP

4.1. Výběr výzkumné metody

Vzhledem k problému, který se chystám zkoumat, tj. názory, postoje obyvatel jedné obce k určité jedné sociální realitě, ale i souvislosti, které za nimi stojí a je ovlivňují, používám ve své práci **metodu kvalitativního výzkumu**, konkrétně případovou studii.

V mém šetření jsou stálí obyvatelé Vítkovic zkoumaným případem, a širšími souvislostmi by měl být vztah obyvatel Krkonoš k turistům a sportovcům. Do jisté míry by však mělo být možné jeho výsledky vztáhnout na jakoukoliv hojně vyhledávanou oblast turisty a sportovci.

4.2. Techniky sběru dat

Sběr dat jsem uskutečnila prostřednictvím **polostrukturovaných rozhovorů** se stálými obyvateli obce. Pro uskutečnění polostrukturovaného rozhovoru jsem si připravila závazné schéma specifikující okruhy otázek, na které se budu respondentů ptát. Pořadí těchto okruhů jsem přitom pro co nejvyšší výtěžnost rozhovoru různě zaměňovala, pro dodržení přirozeného toku řeči respondenta, kterému tak bylo umožněno říci nejdříve to, co mu leželo na srdci nejvíce. Bylo však v každém případě nutné dodržovat tzv. **jádro interview**, tj. *minimum témat a otázek které má tazatel za povinnost probrat.* (Miovský, 2006)

4.3. Výběr vzorku

Vzhledem k mému očekávání, totiž že názory lidí na tento problém budou souviset se způsobem jejich obživy, rozhodla jsem se pro tzv. stratifikovaný záměrný (účelový) výběr vzorku (dle Miovského⁸) podle kritéria závislosti výkonu jejich práce na cestovním ruchu a sportu.

Rozdělení do skupin podle tohoto klíče je následující:

1. Zaměstnanci obce
2. Lidé, kteří v obci pracují v pohostinství
3. Lidé, jejichž práce v obci závisí na zimní sezóně
4. Lidé, jejichž práce v obci závisí na celoročním turistickém ruchu (mimo pohostinství)
5. Podnikatelé, živnostníci či zaměstnaní v obci mimo pohostinství nebo cestovní ruch
6. Lidé, kteří do zaměstnání dojíždějí mimo obec
7. Důchodci
8. Studenti

Každou kategorii (vyjma zástupce jediné ekofarmy) jsem zamýšlela zastoupit dvěma respondenty. Tyto kategorie jsem nevažovala dodržovat velmi striktně. Tímto výběrem jsem se spíše na základě svých očekávání snažila zajistit co nejvyšší heterogenitu sesbíraných údajů, spočívajících ve

⁸ *Základní princip stratifikovaného záměrného výběru vychází z toho, že základní soubor je možné dle vybraných kritérií rozdělit do určitých vrstev. Posléze pak z těchto vrstev vybíráme zástupce. (...) Příkladem takové vrstvy může být ukazatel příjmů, velikost sídla, výše dosaženého vzdělání atd. Při jednoduchém použití stratifikovaného záměrného výběru volíme za každou vrstvu zástupce, a s nimi dále pracujeme. Častěji však v případě stratifikovaného záměrného výběru postupujeme tak, že podle zvoleného klíče vybíráme stanovený počet zástupců dané vrstvy, případně mezi nimi ještě dále podle nějakého dalšího zvoleného znaku diferencujeme.* (Miovský, 2006)

vyjádření co nejrůznějším směrem orientovaných názorů. V rámci možností jsem se rovněž pokusila vystihnout i rovnoměrné zastoupení obou pohlaví a všech možných věkových kategorií (vyjma dětí). Zároveň jsem při výběru těchto lidí pro rozhovor chtěla najít tzv. „opinion leadery“ obce, tedy názorové vůdce, tvůrce nebo osoby, které ovlivňují postoj veřejného mínění, tedy velmi cenné zdroje při utváření povědomí o názorových postojích obyvatel. Jako užitečné pro výzkum jsem však uvažovala všechny osoby, které mi budou ochotné věnovat dostatečně mnoho času, a jejich názor na problém bude nějakým způsobem silný a obohacující.

Jako zástupce první kategorie jsem k rozhovoru chtěla získat starostu a zaměstnance mateřské školy. V případě pana starosty jsem z hlediska jím zastávané instituce předpokládala, že mohl být zároveň zmiňovaným „opinion leaderem“ obce (a zároveň částečně naplnit i tzv. záměrný výběr vzorku přes instituce, který by pro můj výzkum mohl být velmi cenný, na nějž však plánovitě necílím). Instituce funkce starosty ve Vítkovicích je zároveň specifická tím, že je spojená se správcovstvím místního ski-areálu Aldrov. Pan starosta mi rozhovor skutečně ochotně poskytl. V případě školy nebyl mezi zaměstnanci možný výběr, jelikož ředitelka i učitelé do Vítkovic do práce dojíždí z jiné obce, jediná vítkovická zaměstnankyně je paní školnice, která mi rozhovor poskytla.

Pohostinství je způsob obživy, který na turistickém ruchu nezávisí zcela, avšak velmi významně. Jako zástupce druhé kategorie jsem pro rozhovor získala majitele místní hospody a majitelku penzionu na Mísečkách. Výhradně na majitele jsem však necílila, a později ukážu, že jsem částečně uskutečnila rozhovor i s jednou zaměstnankyní.

Do třetí kategorie jsem zařadila osoby, jejichž obživa závisí na zimní sportovní sezóně (především tedy lyžařské, obecně zahrnující rovněž snowboardisty). Tato možnost obživy je proto omezená jak časově, tak návštěvností sportovců. Podařilo se mi pro rozhovor získat majitele vleku (a zároveň penzionu) a řidiče rolby žijícího na Mísečkách.

Čtvrtou kategorií pro mě představoval nejlépe majitel, méně vhodně zaměstnanec místní ekofarmy Hucul. Její provoz je na jednu stranu finančně závislý na turistickém ruchu v obci, na druhou stranu se ale řídí zásadami ekologicky šetrného zemědělství⁹, pročež by měl záviset také na klidu v okolním prostředí, harmonické kráse krajiny a turistech preferujících měkčí a k přírodě šetrnější typy turistiky. Úspěchem bylo, že mi rozhovor poskytla přímo organizační pracovnice Janovky s.r.o. a její společnosti, provozní penzionu na farmě.

V páté kategorii se měli nacházet lidé, jejichž zdroj příjmu je nezávislý na turistickém ruchu, jejich pracovní pozice by v obci existovala i bez přítomnosti jiných lidí. Kvůli míře, do jaké jsou Vítkovice turistickým a sportovním centrem, jsem očekávala, že nalézání těchto lidí bude velmi obtížné, ne-li nemožné. V prvním případě soukromého zedníka, ani v druhém případě majitelky místního obchodu se smíšeným zbožím, se nezávislost na cestovním ruchu skutečně neprokázala.

Šestá kategorie se měla skládat z lidí, jejichž zdroje příjmů jsou na cestovním ruchu a sportovních aktivitách v obci nezávislé, o trochu méně významným kritériem by měla být i jejich nezávislost na

⁹ Ekologické zemědělství je *system výjimečný svým přístupem k životnímu prostředí. Ekologie je věda o vzájemných vztazích organizmů i člověka a jeho šetrných vztahů k životnímu prostředí. Ekologické zemědělství je tedy zemědělství, které v první řadě tyto vztahy respektuje a podporuje jejich uplatnění v agroekosystému.* (www.agronavigator.cz)

cestovním ruchu a sportovních aktivitách obecně. Tito lidé, kteří cestu do práce a z práce uskutečňují rozličnými dopravními prostředky, by mohli vnímat ruch v obci jako rušivý a nežádoucí. Hovořila jsem se zaměstnancem vrchlabské automobilky a se ženou pracující ve zdravotnictví, která za prací dojíždí do Jilemnice.

Důchodci (ať starobní či invalidní) jsou osoby, jejichž zdroj příjmu je nezávislý na příjmech obce, podniků v obci a na dopravní situaci. Situaci a dění kolem sebe tak můžou v ohledu na vlastní finanční zdroje (přirozeně však ne vždy bez ohledu na finance rodinné, tj. potomků, vnoučat a dalších) sledovat do značné míry nezaujatě. Rozhovor jsem uskutečnila se dvěma pány ve starobním důchodu, přičemž jeden z nich je bývalý dlouholetý starosta Vítkovic a druhý je bývalý poštovní doručovatel.

Od studentů bych mohla získat výpovědi sice částečně ovlivněné názory rodičů, na kterých jsou pravděpodobně významným podílem finančně závislí. Na druhou stranu student vnímá situaci trochu s odstupem a částečně v něm snad může přetrvát i pohled dítěte. Navíc jen minimum jich bude pravděpodobně v částečném pracovním úvazku přímo v obci. Pro rozhovor jsem však žádného nenalezla. Jedna budoucí maturantka mě odmítla, rozhovor s jedinou vysokoškolačkou, o které jsem se dozvěděla, jsem se pokusila, zdánlivě úspěšně, domluvit s její matkou. Slečna se mi však nikdy neozvala. Tím pro mne padla možnost precizního splnění daného úkolu skýtajícího vyzpovídání všech vytyčených kategorií.

Kvůli autenticitě a názorové hloubce, jsem se rozhodla výběr stálých obyvatel obce omezit na obyvatele, kteří ve Vítkovicích žijí 5 let a více. Vzhledem k nízké migraci v obci a ke skutečně malým ročním rozdílům v počtu stálých obyvatel obce, nebylo toto omezení příliš rozsáhlé.

V rámci možností zůstává zachována anonymita respondentů. Onačení jsou písmeny A-M, uvedeno je jejich pohlaví, povolání a přibližný věk. Je však jasné, že v případě většiny z nich, při uvedení jejich povolání, není minimálně v rámci obce možné zabránit dověření se stran jejich identity. Všichni ovšem s těmito podmínkami souhlasili, což stvrdili i písemně.

4.4. Rizika navrhované metody

Prvním důležitým rizikem je při kvalitativním výzkumu použití výběru vzorku, který má ve svém názvu trochu zavádějící slůvko „stratifikovaný“, které je standardní pro metody výzkumu kvantitativního. Je proto nutné upozornit na to, že v případě mého výzkumu je tato stratifikace pouze přibližná, kategorie nejsou silně ohraničeny a přesně, do detailu definovány. Rovněž kategorie této stratifikace početně nevystihují celkový podíl zástupců těchto kategorií na celkovém počtu obyvatel obce tak, jak by tomu mělo být při kvantitativním výzkumu, při kterém je nezbytné dosažení co nejvyšší možné reprezentativity výzkumného vzorku. V tomto výzkumu jde tedy o snahu o získání co nejvyšší heterogenity názorů, nikoli o vystižení jejich poměru v populaci.

Přirozeným rizikem rozhovoru je reaktivita tazatele a respondenta, vinou které může docházet k ovlivňování odpovědí osobou výzkumníka. Výzkumníkovou povinností je proto vyjadřování co nejvíce neutrálního postoje k tématu, nepředestírání respondentových odpovědí, zdržování se emocionálně zabarvených reakcí na tyto odpovědi.

Při přepisu zvukového záznamu se vytrácí kontext a nálada rozhovoru, a úkolem výzkumníka je tyto co nej přesněji vystihnout a zapsat. Proto ke všem analýzám rozhovorů připojuji rovněž

stručné povídání o situaci našeho setkání s respondentem. Rovněž se může stát, že se dopustím chybné interpretace výpovědí respondentů. Proto hodlám v závěru práce ve zkratce vyjádřit mé vlastní hodnoty a postoje k tématu, které mohly tuto chybu eventuálně způsobit.

4.5. Etické aspekty výzkumu

Se stále častějším používáním kvalitativních metod v sociálním výzkumu je čím dál větší význam kladen na etické otázky s ním spojené. Ty zahrnují nejprve partnery výzkumu, v mém případě vedoucího a konzultanty mé bakalářské práce. V jejich případě musí být dodržovány všeobecné principy akademické integrity a poctivosti, a samozřejmě prokazování respektu.

Etické požadavky se při plánování a provádění výzkumu soustředí na přístup, souhlas a ochranu účastníka. (Punch, 2006) Běžným postupem je získání poučeného (informovaného) souhlasu zkoumaných osob, v mém případě respondentů rozhovorů. Musí být zajištěna diskrétnost a jejich anonymita. Na konci výzkumu by jim měly být poskytnuty jeho výsledky. U dotazovaných neuvedu jejich jména, ani adresy. V případě pana starosty, paní učitelky školky či majitelky jediné tamní ekofarmy, ale i dalších lidí s velmi specifickým povoláním, je však i v případě, že jejich jméno neuvedu, zachování anonymity přirozeně nemožné. Úkolem výzkumníka je i v případě co největšího možného zachování anonymity snaha o dodržování soukromí, tj. vynechávání intimních údajů o zkoumaných osobách, protože v mnoha případech (tak, jako v tom mém) může být určení jejich identity celkem snadné.

Při provádění výzkumu je klíčové získání důvěry zkoumaného člověka, nabídnutí recipročního vztahu, záruku nezneužití jím poskytnutých informací. Slušné vystupování je samozřejmostí. Je třeba postupovat tak, abychom nevyvolali konflikt zájmů, příliš se nedotýkali a nenarušovali existující mezilidské vztahy.

5. ANALÝZA DAT

5.1. Metody analýzy

Analýza dat, resp. jejich zpětnovazební reflexe, by v případě kvalitativního výzkumu měla probíhat v celém jeho průběhu. Závisí na tom již výše zmiňovaná možnost hodnotit formulace výzkumných otázek, a podle jejich uspokojivosti je upravovat, pozměňovat či zavrhnout. Toto kritérium jsem částečně uplatnila ve smyslu postupného nacházení lepších způsobů vyptávání, ačkoli k plné analýze jsem během provádění rozhovorů nepřikročila. K analýze volím deskriptivní přístup, nikoli zakotvené teorie (ač jsem se i jí inspirovala), protože ta by žádala rozsáhlejší výzkum.

Rozhovory jsem doslovně nepřepisovala, jelikož to neshledávám vzhledem k povaze mého výzkumného problému za nezbytné (nejedná se o zkoumání nějaké výlučné menšiny, komunity, či dokonce etnika s nějakým specifickým stylem vyjadřování, ani o psychologický či etnografický výzkumný problém, ale o získávání jasných a otevřených výpovědí, při jejichž interpretaci by nemělo docházet k závažnějším zkreslením). Zvolila jsem silně redigovaný přepis s citacemi, kdy jsem vynechávala zbytečné a opakující se pasáže sdělení, výpovědi tak učinila stručnější a převedla je do spisovného jazyka. Přepsané rozhovory příkládám v příloze této práce. Respondenty jsem z důvodu zachování anonymity označila velkým písmenem, udávám pouze jejich povolání a přibližný věk.

Za vhodné rovněž považuji přidat ke každému rozhovoru stručný zápis z mého setkání s respondentem, ve kterém popíši okolnosti, podmínky schůzky a dojmy z ní i z celkového vyznění rozhovoru. Tyto zápisy pak zohledním v další analýze, kde se je, pokud možno smysluplným způsobem, pokusím přiřadit k výpovědím z rozhovorů. Tak se na výzkumné otázky pokusím najít odpovědi, neopomíjejíc vztahy mezi vyzněními a názorovými „odstíny“ odpovědí respondentů a jejich povoláním, věkem, pohlavím, vzděláním a volnočasovými aktivitami.

Výpovědi z rozhovorů člením na jednotlivé kódované významové celky, které jsou vhodné k zodpovězení definovaných výzkumných otázek. Kódy nečísluji, jelikož v polostrukturovaných rozhovorech, které jsem vedla, nezní všechny tematicky totožné otázky vždy zcela identicky a vzorek respondentů není natolik rozsáhlý, aby to bylo užitečné. Vytvořím jednoduché tematické tabulky – inspirované tzv. Framework, dle britského National centre for Social Research (Bryman, 2008) ¹⁰ - kam kódovaná sdělení zapíši. Kódy a tabulky budou ovšem spíše fungovat jako nástroj pro přehlednění informací z rozhovorů, nikoli jako materiál, se kterým by se dalo pracovat

¹⁰ Framework is described as a ‚matrix based method for ordering and synthesising data‘ (Ritchie et al. 2003:219). The idea is to construct and index of central themes and subthemes, which are then represented in a matrix that closely resembles an SPSS spreadsheet, with its display of cases and variables. The themes and subthemes are the product of thorough reading and reading of the transcripts or field notes that make up the data. The framework is then applied to the data, which are organized initially into core Themes and the data are then displayed in terms of subthemes within the matrix of each case.

z hlediska hledání překryvů nebo nějakých vzorců, jelikož není při malém rozsahu dat pro analýzu účelné. Nebudu se vyhýbat citacím, které jsou v některých případech lepší než přepisy.

Témata by také měla poodkrýt hodnotové preference respondentů, od kterých se pak nutně odvíjí jejich odpovědi. Rovněž je porovnáám s předchozí přibližnou stratifikací. Inspiraci nacházím v tzv. metodě zachycení vzorců („gestaltů“), které se budou v určitých souvislostech opakovat. Při takto malém počtu respondentů se ovšem nalezení mnoha vzorců nepředpokládá a jejich platnost u počtu většího nemůže být jistá. Jelikož velikost vzorku není dostatečně velká pro větší než bakalářský výzkum, nelze dosáhnout saturace dat nasbíraných jak v jednotlivých kategoriích vzorku, tak v rámci celé obce. Data by však měla poskytnout vodítka pro sestavení případného dalšího výzkumu, nejlépe kvantitativního dotazníkového šetření.

5.2. Stručné informace k respondentům a poznámky k našim rozhovorům

Respondent A

Povolání: starosta obce, majitel penzionu

Věk: 40-50 let

S panem starostou jsem se po předem telefonicky domluvené schůzce sešla přímo v jeho kanceláři. Choval se velmi vstřícně a ochotně, při zodpovídání otázek se nezarážel a nesnažil se vyhýbat jejich zodpovídání. Na druhou stranu své odpovědi nikdy dlouho nezvažoval, bylo znát, že ví, co by měl ve své pozici říkat a nedostávat se do osobnější roviny. Proto si myslím, že většinu času odpovídal spíše starosta, než obyvatel Vítkovic.

Z jeho odpovědí vyplynulo, že hlavní orientací, kterou v obci zastupuje, je prosazování sportovních aktivit, a to jak pro vyžití místních, tak návštěvníků. To nutně vyplývá i z faktu, že on sám vlastní penzion, takže je pro něj cestovní ruch v obci přirozeně důležitý. Jeho zaměření a preference přitom při jeho funkci provoz obce výrazně ovlivňují. Ve Vítkovicích se chystá vybudovat čistírnu odpadních vod a sběrný dvůr, avšak nejvíce ho trápí absence restaurací či obchodu. Jeho stížnosti logicky nepadaly na hlavy vedení obce (včetně jeho vlastní hlavy), ale na návštěvníky a investory, jejichž aktivity mívají dopady, které sám nedokáže ovlivnit (tzn. průjezd aut, nerespektování zákazů pro vjezd automobilů, neukázněnost v zacházení s odpady, obcházení zákonů ve výstavbě apartmánových domů), atd.

Respondentka B

Povolání: školnice v základní škole

Věk: 50-60 let

S respondentkou jsme si smluvily schůzku u ní doma. Tón její řeči byl po většinu rozhovoru zvýšený, mnohdy poněkud nazlobený. Zdá se, že respondentku dění okolo turistického a lyžařského (možná zdánlivě) ruchu míjí. Na dění okolo aktivit návštěvníků jsem se ji musela spíše doptávat a od těchto témat zase odcházela. Mluvila především o lyžařích, nic jiného se podle ní v obci dělat ani nedá (hned v počátku rozhovoru mi řekla tyto věty: „Jedině u nás lyžování!

Cestovní ruch jedině na vleky!“). Daleko více jí leží na srdci (podle ní) špatné hospodaření obce (prodala kulturní dům či byty, příliš hodně peněz investuje do skiareálu), její nedostatečná vybavenost (vyjmenovala však spíše zařízení soukromého sektoru, tj. obchod, restaurace, herna, apod.), zanedbávání usedlíků (málo pořádaných kulturních akcí, nedostatečné investice do chodu školy či do plynofikace domácností) a nedostatek pracovních míst, způsobený zánikem textilky. Obec by daleko raději nasměrovala zpět k průmyslové výrobě a poskytla mladým bydlení, protože z obce utíkají pryč, jelikož byty i domy skupují lidé odjinud k rekreačním účelům.

Ve výpovědích respondentky jsem ovšem objevila několik rozporů, které si pravděpodobně sama neuvědomuje. Zmíním je níže, v pokračování analýzy.

Respondent C

Povolání: podnikatel v pohostinství – majitel hostince

Věk: 30-40 let

S respondentem jsem se sešla v jeho podniku, když si pro mě uprostřed práce udělal chvilku. Z jeho velmi stručných odpovědí vyplynulo, že se o dění v obci příliš nestará a plně se soustřeďuje na provoz hospody. Turisty bere jako potenciální zákazníky, o jejich aktivity se jinak nezajímá. Zná se s chataři a chalupáři a setkává se s ostatními návštěvníky obce, kteří přijdou na pivo. O řečech zákazníků však nemluvil. Mimo svůj podnik se do života obce nejspíše nezapojuje, a ačkoliv si prý cení klidu vesnice, návštěvníci podle něj o obce přináší vítanou změnu a čilý ruch. Tato tvrzení se ovšem mohou jak doplňovat, tak při vyšším počtu návštěvníků vylučovat. Stejně jako ve slovech respondentky C cítím i v jeho slovech jakousi nejednoznačnost preferencí, zde ovšem bez zbytečného nadávání.

Respondentka D

Povolání: majitelka a provozní penzionu na Horních Mísečkách

Věk: 50-60 let

Začátek našeho rozhovoru byl poznamenán časovými nesnázemi, které byly ještě zesílené nefunkčností vypůjčeného diktafonu, který musel být nahrazen přehrávačem MP3. Rozhovor jsem vinou této časové tísně nedokončila, proto, k mé velké lítosti a ke škodě tohoto výzkumu, zůstaly některé otázky nezodpovězeny. Respondentka byla velmi milá, vstřícná a celkově pozitivní. Na Mísečky se přestěhovala již ve zralém věku a ráda by zde i zůstala. Má ráda přírodu, sama se o ni aktivně stará a život v horách ji, zdá se, vyhovuje. Ačkoli vlastní penzion, o aktivitách návštěvníků obce nemluví pouze nekriticky, podle mého vlastního dojmu ovšem tato sdělení promýšlí a nenechává se unést emocemi. Se svým manželem patří k jedněm z největších kritiků developerů, kteří na Mísečkách postavili apartmánové domy. Manželé museli údajně čelit jejich výhrůžkám, když se ohradili proti výstavbě překladiště, které by zasáhlo do jejich práv.

Respondent E

Povolání: řidič rolby ve skiareálu Horní Mísečky

Věk: 60-70 let

S respondentem jsem se sešla u něj doma po předchozí telefonické domluvě. Rozhovor probíhal klidně, respondent se nebránil odpovědím, pohnutí v hlase přicházelo jen v souvislosti s lyžováním, které miluje. Je jedním ze tří stálých obyvatel Míseček, kde ve svém domě žije sám. Rád vzpomíná na bývalou pospolitost lidí, kterou v Krkonoších zažíval. Z jeho odpovědí je myslím zřejmé, že to, čeho si na horách skutečně cení, není ani tak jejich příroda, jako jejich možnosti pro rekreaci a turismus. Mísečky by rád viděl jako rozvinuté turistické centrum s velkým hotelem, vybaveným např. bazénem, bowlingem atp., obklopené mnoha sjezdovkami, asfaltovými cestami pro bruslaře a dobře upraveným lesem, ve kterém by se dalo pohodlně sbírat houby. To jsou ovšem pochopitelně hodnoty, které se neslučují s hodnotami národního parku.

Respondent F

Povolání: provozní a majitel penzionu a vleku ve Vítkovcích

Věk: 60-70 let

S respondentem jsem se po předchozí osobní domluvě sešla u něj v penzionu. Z jeho odpovědí byla znatelná rozhořčenost až naštvanost ze špatných podmínek pro podnikání (jak ze strany daňového a sociálního systému státu, tak Správy národního parku), klesající návštěvnosti a zkupování pozemků a nemovitostí vlastníky od jinud, kteří podnikají tak, že místní z tohoto podnikání nemají žádný výtěžek. Evidentní byla jeho láska ke sportu, a jelikož sám svůj vlek provozuje, je přirozená jeho tolerance k těmto aktivitám a s nimi spojeným problémům ve Vítkovcích.

Respondentka G

Povolání: provozní penzionu na koňské ekofarmě, spolumajitelka této farmy (společnice s.r.o.)

Věk: 40-50 let

S respondentkou jsem se sešla u ní na farmě po předchozí domluvě přes mail. Byla velmi vstřícná, avšak jsem nabyla pocitu, že ve svých odpovědích mnohdy poměrně opatrná. Tato opatrnost se odrážela i v neustálém zdůrazňování užívání slova host pro všechny návštěvníky Krkonoš souhrnně, což je ovšem vzhledem k jejímu způsobu obživy pochopitelné. Návštěvníků farmy si proto cení a nerada by se jakéhokoli zákazníka dotkla. Respondentka je navíc aktivní i v obecním dění coby členka akční skupiny Přijďte pobejt, která se například zasadila o udělení dotace na opravu objektu kulturního domu, kterou obec nechala propadnout (a tuto stavbu pronajala investorovi, který ji má přebudovat na apartmánový dům).

Respondentka H

Povolání: majitelka a provozní obchodu se smíšeným zbožím (společně s manželem)

Věk: 30-40 let

S respondentkou se mi podařilo uskutečnit rozhovor v její dodávce na cestě do zahradnictví pro květiny. Od rána do večera je totiž zaměstnaná prací ve svém obchodě se smíšeným zbožím, takže byla tato chvíle poměrně vzácná. Z tónu jejího hlasu a jejích výpovědí jsem nabyla pocitu, že ji nic nenutí ke vzteku, se svým životem ve Vítkovcích je spíše spokojená, má rozhled o dění v obci a při

vyjadřování svých názorů promýšlí všechny odpovědi ze všech stran, snaží se být objektivní. Na druhou stranu by svými odpověďmi nerada popudila potenciálního zákazníka.

Respondent I

Povolání: zedník na živnostenský list

Věk: 50-60 let

S respondentem jsem se sešla chvíli po naší osobní domluvě u něj na zahradě před domem. Celému rozhovoru byla přítomna jeho manželka (v současnosti na dlouhodobé nemocenské), která jeho odpovědi doplňovala. Oba vypadají ve svém bydlišti spokojeně a cení si klidu. Na druhou stranu přiznávají těžkosti spojené se životem v horách.

Respondent J

Povolání: zaměstnanec automobilky ve Vrchlabí

Věk: 30-40 let

S respondentem jsem se sešla na zahradě jeho babičky, kde se vyskytoval celý širší rodinný kruh. O probíraných tématech hovořil, zdá se, poměrně osvěceni, o dění kolem sebe se zajímá, je členem zastupitelstva obce. Je pro další vývoj cestovního ruchu a sportu ve své obci, jelikož jiné možnosti obživy v místě již nejsou.

Respondentka K

Povolání: zaměstnankyně zdravotnictví

Věk: 30-40 let

S respondentkou jsem se sešla na zahradě bytového domu, ve kterém bydlí. S manželem se do Vítkovic přestěhovali před 14 lety, a to kvůli jeho práci a možnosti dostat v obci byt. Odpovídala vstřícně, ale celou dobu dohlížela na své dítě, které si hrálo opodál. Několikrát zdůraznila, že ji její bydliště k srdci příliš nepřiřostlo a mít dobré podmínky pro stěhování, klidně by ho opustila a přestěhovala by se do nižších poloh, kde je snazší život. Je zvyklá dojíždět a na závadu podle ní není ani dojíždění dětí, naopak ji to při životě na vesnici přijde běžné. I proto bere své bydliště jako místo přebývání a domácích prací a volný čas a dovolenou tráví jinde. Cestovní ruch a sportovní aktivity v obci skoro nesleduje, dalo by se říci, že téměř ignoruje.

Respondent L

Povolání: důchodce, bývalý starosta

Věk: 70-80 let

S respondentem jsem se sešla na jeho zahradním posezení. Jako bývalý starosta mi nabídl k nahlédnutí a vypůjčení obecní kroniku. Připadal mi nazlobený na dnešní poměry, což vyplývá i z jeho odpovědí. Rád srovnával s předchozími lety či desetiletími, které ve Vítkovicích zažil. V mnoha ohledech se zdá, že o hospodaření obce, které nejvíce kritizuje, není zpraven právě nejlépe, jeho připomínky se nicméně nezdají být nelogické a stojí k zamyšlení.

Respondent a respondentka M

Povolání: důchodce a kuchařka v hotelu

Věk: 60-70 let

S respondentem jsem se po předchozí domluvě sešla u něj doma. Zcela spontánně se chvíli po začátku rozhovoru přidala jeho paní, která mi nakonec zodpověděla většinu otázek. Oba byli velmi milí, vstřícní, mnoho si na život ve Vítkovicích nestěžovali. Naopak vypadali, že jsou s obcí velmi sžití, cítí se v ní šťastně, protože jim , podle jejich slov, poskytuje zeleň, ticho, ochranu před kriminalitou. Ačkoli se domnívám, že se na dění v obci nedívají v jeho komplexnosti, měli mnoho co vyprávět z minulosti a přítomnosti, bez nádechu hořkosti a nazlobenosti.

5.3. Život ve Vítkovicích

Než se začnu věnovat vlivu turistického ruchu a sportovních aktivit na obyvatele Vítkovic, pokusím se nejprve krátce shrnout to, co jsem se od nich dozvěděla o jejich životě.

Vítkovice jsou poměrně malá, nesnadno dostupná vesnice v horách. Se zánikem textilky zde zmizela většina pracovních pozic. Jelikož se v horských obcích v pohraničí z velké části ztratilo zemědělství, v čemž nejsou výjimkou ani Vítkovice, většina obyvatel se stala závislá na dojíždění za prací do blízkých obcí. Někteří dokonce prodali své nemovitosti a za prací se raději přestěhovali. Pracovní pozice se teď nacházejí pouze v pohostinství, v obsluze lyžařské sezony a jediní dva živnostníci jsou navíc do značné míry závislí na zakázkách od majitelů rekreačních nemovitostí či penzionů. S koncem lyžařské sezony přichází několik obyvatel každý rok o práci a zbytek roku stráví na podpoře nebo vykonáváním nárazových prací, například v lesnictví.

S odchodem mladých rodin se snížil počet dětí, což zapříčinilo uzavření druhého stupně základní školy a sloučení zbylých čtyřech ročníků do dvou dvoutřídek. To se samozřejmě některým respondentům nelíbí, například respondentka B si stěžuje na pokles péče o budovu školy a děti celkově. Situaci ve škole nechápe ani respondent L, její provoz si naopak chválí respondent C. Někteří spoluobčané situaci školy oproti tomu považují za samozřejmou, přiměřenou možnostem horské obce (K). Respondenti I si dokonce uvědomují, že provoz skiareálu zbylé třídy dotuje a například respondent J by ji z toho důvodu rovnou zrušil.

Někteří z respondentů si rovněž všímají těžkosti života v horách pro penzisty. Respondent C vnímá jako problematickou absenci obchodu v horní části Vítkovic, nevzpomene už ovšem skutečnost, kterou zmiňuje respondentka K, totiž že v obci funguje jak rozvoz jídla, tak zboží z obchodu v dolní části obce, které rozváží přímo jeho majitelka. Na rozdíl od respondenta L považuje mezilidské vztahy v obci jako dobré, což se pro penzisty jeví pozitivně. Fluktuace a proměnlivost vítkovického obyvatelstva je nicméně vyšší z toho důvodu, že jsou rozprodávány zděděné nemovitosti rekreačním povětšinou odcházejícími mladými rodinami, mnohdy se proto ztrácí sousedské vazby a lidé se tolik neznají. Respondent J mluví o tvorbě jakýchsi zájmových skupin (prý podle vztahu k lanovce), které se vůči sobě projevují závistí a nevraživostí, a podle tohoto rozdělení jejich členové chodí do té které hospody. Tyto vztahy se podle jeho slov ovšem lepší.

Mnozí respondenti se domnívají, že je vedení obce zanedbává. Málo pozornosti se podle respondentky B věnuje dětem, jejichž výuka není dostatečná a akce jim určené jsou jen dvakrát do roka. Za špatný krok považuje stejná respondentka prodej půlky kulturního domu, který podle ní mohl být využitý pro služby jak obyvatelům obce, tak návštěvníkům (obchod, herna, hospoda). Na tento prodej však neexistuje jednotný názor. Například respondent J se naopak domnívá, že má tato budova svá léta za sebou a její provoz by byl pro obec zbytečnou finanční zátěží. Mezery jsou údajně rovněž v údržbě infrastruktury, jmenovitě v případě cest (J, K) a plynofikace. Nabízená plynofikace domácností za poplatek 10 tisíc se totiž zdá respondentce B jako příliš drahá. Jen někteří si uvědomují, že po splacení dluhu z lanovky se situace může obrátit, vesnice může začít vydělávat a vydělané peníze do zanedbaných oblastí vložit.

Organizované společenské akce se ve Vítkovicích konají jen několikrát do roka. Třikrát ročně se koná taneční zábava v kulturním domě, jednou ročně pak sportovní turnaj Vítkovické bloky, pálení čarodějnic a dětský den. Soukromý pořadatel ekofarma Hucul pak jednou ročně pořádá křtiny hříbat a během roku i jiné akce pro děti. Z našich rozhovorů s respondenty jsem ovšem získala pocit, že zájem o kulturní akce v obci příliš není. Dětského dne se pravděpodobně účastní bezmála všechny rodiny s dětmi, na zábavy však nechodí ani jeden z dotázaných (respondent L je však navštěvoval v minulosti). Starosta pak charakterizuje návštěvníky těchto zábav především jako přespolní. Jak si lidé zvykají dojíždět, ztrácí se zřejmě pospolitost obce a společenského dění si její obyvatelé užívají na jiných místech, především ve městech. Dobrým příkladem je respondentka K, která přímo uvádí, že dojíždí za kulturou či na jídlo do Jilemnice. U některých se zájem o kulturu ztrácí, nebo se soustředil na televizní vysílání. Specifické aktivity pak provozuje majitelka farmy, která své vlastní kulturní akce pořádá. Vzhledem k tomu, že se o této akci nezmiňuje žádný jiný z dotazovaných, předpokládám, že na ni dojíždí spíše lidé odjinud.

V poněkud odlišné situaci jsou tři residenty (a zřejmě i dva nepřihlášení trvalí obyvatelé) Míseček. Vzhledem k počtu usedlíků je možnost vytváření sousedských vazeb omezená na minimum. Téměř tam tedy není možnost zajít si k sousedům pohovořit si a pečovat o vzájemné vztahy. Podle respondenta E fungovaly dříve na dobré úrovni vztahy mezi zaměstnanci horských bud, dnes už prý nefunguje ani to. Obyvatelé Míseček se tedy musí smířit s do značné míry samotářským životem po velkou část roku. Rovněž omezené by byly možnosti živnostníka, který by si zde otevřel obchod, proto si zde nelze nakoupit a místní musí za nákupy dolů do Vítkovic nebo do města.

Všichni tři obyvatelé se s těmito skutečnostmi pravděpodobně smířili. Respondent E se druží s přáteli ze Špindlerova mlýna, kam vede kratší cesta než do Vítkovic, respondentka D a její manžel se vídají se svými dětmi a vnoučaty, a navíc mají přátelé i mezi svými hosty. Život na Mísečkách je tedy skutečně velmi vzdálený životu ve Vítkovicích, i proto budu při analýze respondenty D a E často oddělovat od ostatních a hovořit o nich zvlášť.

5.4. Vnímání návštěvníků obce jejími obyvateli

Kdo je vlastně podle těchto lidí turista, a koho tak naopak ještě, nebo už nevnímají? Kdo je rekreatant?

Samotné pojmenování turista není natolik konkrétní a pevně dané, abych ho mohla uvést bez nějakého vysvětlení. Pro některé respondenty je slovo „turista“ spojené výhradně s chůzí. Někteří se tedy domnívají, že je to chodec (H, I, K), někteří si dokonce myslí, že je to chodec, který jezdí na různé destinace za tímto účelem (B, pro respondenta E je to člověk „z kraje“, nikoli místní). Proto není pro tyto lidi turistou člověk, vykonávající v obci jiné aktivity, například sjezdové lyžování. Respondent L definoval jako turistu člověka, který jde s holí nahoru do hor, ovšem na můj dotaz po zařazení lyžaře odpověděl, že lyžař je turistou také, a to především běžkař. Tato odpověď ve mně vyvolala pocit, že ani samotný respondent v této otázce nemá zcela jasno a že nemusí být jediný. S horami a láskou k nim je turismus svázaný podle respondentů M. Za pohyb v horách - ovšem i na kole či na běžkách - považuje turismus respondent F. Odlišný pohled mají ti lidé, kteří se domnívají, že turistou je v obci každý, kdo v ní nežije, a to bez ohledu na aktivity, které v ní vykonává (A, C). Někteří z nich pak z této kategorie vyjímají chataře a chalupáře (A).

Jako rekreanti jsou obvykle vnímáni lidé, kteří si v obci zaplatí pobyt, nebo zde vlastní svou nemovitost (chatu, chalupu či apartmán), do které ve svém volném čase dojíždí (M).

Chataři a chalupáři

Chataři či chalupáři jsou ve Vítkovicích nahlíženi mnoha odlišnými způsoby. Někteří jsou trvalými obyvateli vnímáni jako místní obyvatelé, jelikož se dobře včlenili mezi ostatní a do jisté míry se přizpůsobili běžnému životu obce. Podle pana starosty jsou to především majitelé menších objektů. Tito lidé podle některých respondentů navíc vlastní své místní objekty již po generace, přičemž generace předchozí mnohdy byly usedlíky a některé generace se jimi ve stáří pravděpodobně opět stanou. Mezi residenty Vítkovic se podle respondentky H ovšem často zařazují i někteří noví majitelé chalup. Naopak jiní majitelé v obci nekupují objekty vyloženě k rekreaci, spíše načerno pronajímají a ochuzují tak obec o poplatky z lůžek. Tito „černí pasažéři“ se navíc mnohdy chovají neukázněně při vynášené odpadků, které vyhazují na černé skládky, nikoli na místa k tomu určená (A, F).

Téměř všichni respondenti si všímají péče, kterou chalupáři (potažmo chataři) věnují údržbě svých objektů. Ta jim prý mnohdy zabere tolik času, že se tito v létě nevěnují ničemu jinému, a proto nechodí ani na procházky. Respondenti I si dokonce myslí, že by jejich objekty jinak zůstaly opuštěné (což je evidentně v rozporu s nářky jiných respondentů nad nedostatkem bydlení v obci).

Respondentka G při vyjmenovávání problémů spojených s cestovním ruchem mluvila o chatařích (či chalupářích) ve stejném smyslu, jako o místních – jako o poškozených. Její uvažování se zřejmě týkalo především vlastnictví objektů a práv a výsad s nimi spojených.

Respondent C se s chataři stýká pouze ve svém podniku, kam podle jeho slov chodí především lidé, kteří své nemovitosti vlastní už delší dobu. Za místní je nepovažuje, považuje je za rekreanty či turisty.

Respondentky B se prý tito lidé „netýkají“, nicméně vyjádřila svou nechuť k jejich údajné povýšenosti, kdy si při pobytu ve Vítkovicích myslí, že si se svými penězi mohou všechno dovolit. Respondent L s těmi, kdo nezatěžují odpadové hospodářství, naopak vychází dobře. Respondentka K, která se příliš nevěnuje vztahům a společenským aktivitám v obci a domů jezdí především „přebývat“ jim věnuje jen velmi malou pozornost, jelikož s nimi nepřichází do styku. Nicméně má

rovněž pocit jakési povýšenosti nad těžkým životem místních obyvatel, stejně tak například respondent J.

Obyvatelé Míseček se rozcházelí už v povědomí o samotné přítomnosti chatařů. Respondentka D se domnívá, že nikdo takový na Mísečky nedojíždí. Respondent E mi naopak řekl, že lidé, kteří mají na Mísečkách svůj rekreační objekt, do něj jezdí v zimě za lyžováním a přes léto ho jen udržují. K tomu někteří na letní rekreaci vlastní objekt jiný, situovaný u vody.

5.5. Vyhodnocení výzkumných otázek

5.5.1. Jak je podle stálých obyvatel Vítkovic zasažen život obce turistickým ruchem a sportovními aktivitami?

O mém rozhodnutí vytvářet v části mé analýzy tématické tabulky, podobné tzv. Frameworks, jsem psala už výše. U některých témat jsem je tedy zvolila především pro jejich přehlednost a vpisuji do nich příhodné citace z přepisů rozhovorů. V souladu s první výzkumnou otázkou této práce se témata týkají jakési míry a kvality zasaženosti obce cestovním ruchem a sportovními aktivitami tak, jak je respondenti vnímají. Pozornost zatím nevěnuji tomu, jak je tyto respondenti hodnotí, k tomu se dostanu v dalších částech této práce. Kategorie kódů v těchto tabulkách se nevztahují přímo k druhům jednotlivých vlivů, ale vystihují povědomí, které o nich existuje v tom kterém respondentovi. Tato povědomí se, jak lze uvidět níže, mnohdy liší napříč celou škálou názorů.

5.5.1.1. Návštěvnost obce v čase

I) **Návštěvnost podle sezon**

První tabulka se týká tématu návštěvnosti obce během celého roku. Kódy jsem sestavila podle toho, jak jednotliví respondenti vnímají její intenzitu, a to jak v obou sezonách či v ročních obdobích, tak v jejich srovnání. Máme tak možnost vidět shody a rozdíly v jejím vnímání, ale i poznat, pro koho a jak je pro život v obci návštěvnost důležitá, jak hodně si ji vlastně všímají. Rovněž vidíme, za jakým účelem lidé obec v tu kterou dobu navštěvují a jaké aktivity v ní provozují.

	Malá návštěvnost v letní sezoně	Obsazenost obou sezon	Velká návštěvnost v letní sezoně	Velká návštěvnost v zimní sezoně
Respondent A	(...) ale ještě k tomu chybí letní sezona, protože v obci chybí koupaliště, lanové dráhy a provozem přes léto.			
Respondentka B	V zimě je tu plno, přes léto skoro prázdno. Tady přes léto není nic, za čím by sem přijeli. / Není tu co dělat.			V zimě je tu plno, přes léto skoro prázdno.
Respondent C	(...) mimo zimní sezonu sem moc lidí nejezdí. / Na jaro jsou tu koně, jinak nic			

	moc tady není. / Nějací cyklisté přes dva letní měsíce. / (...) o 90% návštěvníků je tady přes rok míň.			
Respondent F				
Respondentka G		Léto a zima jsou intenzivnější, jaro a podzim slabší.		
Respondentka H				Určitě je jich víc v zimě.
Respondenti I				
Respondent J		Především mezi sezonami tu moc lidí není.		Krom lyžování jiné vyžití ve Vítkovicích není.
Respondentka K				V horních Vítkovicích asi ano.
Respondent L			V současné době se turistika rozmáhá až dost. Prochází tu hodně lidí s hůlkami.	Je tu turismu a lyžování až moc.
Respondenti M		Především lyžování. (...) letní měsíce bývají i tak dost obsazené.		
Respondentka D		Máme zimní a letní klientelu.		
Respondent E		Na ubytování sem lidé jezdí více v zimě. (...) V létě sem lidé zajedou autem, projdou se a jedou zase pryč	<i>Na otázku na pěší turistiku: Místní stezky jsou poměrně hodně využívané</i>	<i>Lyžařská sezona je zde silná.</i>

Na odpovědích respondentů skutečně vidíme rozdílné vnímání jak intenzity návštěvnosti v jednotlivých sezonách, tak intenzity celoroční, což bývá spojeno s preferencemi, pocity či měřítky každého člověka. Za pravděpodobné můžeme považovat povědomí o nižší návštěvnosti v letní sezoně oproti sezoně zimní, jelikož tuto skutečnost respondenti buď přímo zmíní, anebo netvrdí opak. Někteří respondenti rozdíl mezi sezonami nezmiňují, spíše se zmiňují o sezonách jako takových (D, E, M) a vnímají mezisezonní pokles návštěvnosti (G, J). Podle některých letní sezona dokonce chybí (A, B), nebo tomu přinejmenším jejich výpověď napovídá (C). Podle jiných silná naopak je, ačkoliv ji neoznačují oproti zimě jako silnější (E, L). O intenzitě návštěvnosti samotné zimní sezony se respondenti sice zmínili (E), ale jen jeden z nich ji označil za příliš velkou (L). S výjimkou respondenta L respondenti intenzitu návštěvnosti sami nezmiňovali, neakcentovali a nevnímali jako škodlivou.

V případě obyvatel Míseček jsem si všimla, že vzhledem k jejich vyšší poloze, kde se nachází více výletních stezek, o poklesu letní návštěvnosti jako takové nemluví. Respondent E hovoří ovšem o tom, že se letní turisté v obci neubytují, pouze jí projdou. Respondentka D o letní klientele svého penzionu mluví, nemluví ovšem o tom, jestli je stejně početná, jako ta zimní.

II) Hodnocení návštěvnosti oproti předchozím letům

Druhá tabulka zachycuje téma, které se na první pohled nezdá jako příliš důležité, avšak ve spojení s dalšími výpověďmi respondentů podkrývá to, jak dění v obci sledují a jak tento vývoj vnímají. Když můžeme porovnávat intenzitu a kvalitu cestovního ruchu a sportovních aktivit dřívějších let se současným stavem, ve spojení s hodnocením návštěvnosti obce a s pocity s ní svázanými (v textu níže) poznáme, jestli současný vývoj obyvatelům spíše vyhovuje nebo vadí, co jim na něm vadí, čeho si na něm cení a proč.

	Nižší návštěvnost	Nižší letní návštěvnost	Vzrůst letní návštěvnosti	Stabilní zimní návštěvnost	Vzrůst zimní návštěvnosti	Pokles zimní návštěvnosti
Respondent A						
Respondentka B		Dříve to bylo jinak, hotely byly obsazené, dnes ne.				
Respondent C	<i>Cestovní ruch spíše opadá. Jak krachují továrny, jsou rozprodávány podnikové chalupy (...).</i>			<i>Nesnižuje se, tam jezdí lidé z okolí i např. z Prahy „na otočku“.</i>		
Respondent F				<i>Spíše dochází k modernizaci vleků. Staví se jich všude hodně, takže tu lyžařů spíše nepřibývá.</i>		
Respondentka G						
Respondentka H			<i>Poslední dobou se začíná počet letních návštěvníků zvyšovat a zimních snižovat.</i>			<i>Poslední dobou se začíná počet letních návštěvníků zvyšovat a zimních snižovat.</i>
Respondenti I						<i>Lidé beztak jezdí lyžovat výš, tady sníh ubývá, fronty tu nejsou, kapacity sjezdovek je dostačující.</i>
Respondentka K						
Respondent L					<i>(O zimní sezoně) parkoviště na Mísečkách na tehdejší dobu dostačovalo. Dnes je to</i>	

					horší.	
Respondenti M						
Respondentka D			(...) v poslední době se tu hodně rozmáhá cykloturistika			
Respondent E						

V případě vývoje návštěvnosti obce v čase se výpovědi respondentů v některých ohledech rozešly, nicméně samotné téma v rozhovorech nebylo příliš zdůrazňováno. Celkový počet ubytovaných návštěvníků obce opadá podle respondenta C, a to kvůli rozprodávání podnikových chalup do soukromých rukou. Na návštěvnost vleků však podle něj tato skutečnost vliv nemá, protože lyžaři do Vítkovic dojíždějí pouze za účelem sportu, přičemž poté opět odjíždějí do svých domovů. Již zmiňovaná letní sezona podle respondentky B není nižší jen oproti zimě, ale snižuje se i s ubíhajícími léty.

V případě Míseček respondentka D zmínila rozvoj cyklistiky a respondent E současnou přeplněnost tamních sjezdovek, z čehož přirozeně vyvozují, že tomu tak v předchozích letech nebylo. Přibývání počtu lyžařů na Mísečkách si povšiml i respondent L v souvislosti s vytížeností tamního parkoviště.

Jaká jsou ale čísla?

Z informací, které mi byli schopni a ochotni poskytnout na vítkovickém obecním úřadě, jsem se dozvěděla bohužel pouze počet návštěvníků ski-areálu Aldrov v průběhu let (nikoli údaje o počtech ubytovaných). S reálnými čísly mohu tedy srovnat pouze výpovědi respondentů vztahující se k zimní sezoně. Nicméně z nich nevychází nic převratného. Více méně se shodují se slovy respondentů, že je zimní sezona v podstatě stabilní, neslučují se naopak s tvrzeními, že počet návštěvníků se snižuje. Z toho ovšem nelze vyvodit jednoznačné závěry o všímavosti či informovanosti místních obyvatel a nemůžeme porovnávat s letní sezonou.

Rok	Počet lyžařů
2006	69 033
2007	48 426
2008	67 020
2009	70 444
2010	65 025

5.5.1.2. Vlivy na stav a chod obce

1) **Obecní rozpočet**

Další z možných vlivů cestovního ruchu a sportovních aktivit v obci je vliv na její rozpočet, kterému by (logicky) měly tyto aktivity prospívat. Rozpočtové výdaje obce a plánované splátky dluhu ze stavby lanovky mi objasnil pan starosta a stručně jsem je popsala už výše. Tato tabulka by proto měla sloužit jako svědectví o informovanosti jeho spoluobčanů. Jejich povědomí o celé věci se může s realitou rozcházet, což může vyřešit lepší komunikace vedení obce s občanem. Dále je rozpočet ovlivněn investicemi do apartmánových domů, zvýšených požadavků na odpadové hospodářství a

údržbu komunikací a parkovacích ploch. Druhou stranou mince jsou ovšem i zisky obce, které cestovní ruch přináší. Vliv na rozpočet bude jeden z nejvýznamnějších ve výčtu negativ, ke kterým se dostanu níže.

	Zatížení investicemi do lanovky a vleku	Zatížení investicemi do apartmánových domů	Zatížení financováním zvýšených požadavků na odpadové hospodářství	Zatížení financováním údržby komunikací a parkovacích ploch	Zisk obce z jejích návštěvníků
Respondent A					
Respondentka B	Co se dá, investuje (pozn. obec) do vleku. / Všechny peníze jdou na vleky a kvůli dluhům (obec) nemá ani na výplaty!	Obec tam navíc musela postavit příjezdovou cestu a natáhnout plyn do všech apartmánů, což stálo hodně peněz!	Vývoz odpadků platí místní, něco málo chalupáři.	Jelikož ale Mísečky patří správně pod Vítkovice, musí obec zajišťovat služby i tam (...).	<i>Odpověď na otázku „Máte pocit, že se obec věnuje více turistům než místním?“: Samozřejmě! Má z nich zisky, to z místních nemají.</i>
Respondent C					<i>(Návštěvnost v obci) přináší zisk z lanovky.</i>
Respondent F					
Respondentka G					
Respondentka H					
Respondenti I				Peníze z výdělku areálu zaplatí jeho provoz, takže obci chybí peníze např. na opravu cest, které nejsou v pořádku.	
Respondent J	Problém je v tom, že všechny obecní peníze jsou vloženy do vleků, ne přímo do věcí pro místního občana. / (Obec) Nemusela by na tom být tak špatně, kdyby se neuskutečnilo několik unáhlených rozhodnutí. Obec se svým lyžařským zázemím snaží vyrovnat Mísečkám, ale na vyrovnání se velké akciové společnosti nemá.				
Respondentka K				Ale když celý týden nejsou vyhrnuté a	Obci kromě lanovky (návštěvníci) nic

				posypané cesty a na víkend najednou jsou....	moc nepřinesou.
Respondent L	Takový výdaj v desetinásobné hodnotě ročního rozpočtu je neuvěřitelný.				
Respondenti M	Obec se ale snaží, sice je kvůli lanovce zadlužená, ale vybudovat ji bylo potřeba. Ačkoli teď nejsou peníze například na potřebnou opravu silnice k bytovkám.				

Respondentka D					
Respondent E					

Tato tabulka ukazuje, že výdaj obce na stavbu lanovky skutečně neunikl pozornosti respondentů, nicméně shoda nepanuje v tom, jestli ho zisk z provozu areálu převyšuje nebo jestli ne. Respondentka B se domnívá, že se kvůli lanovce (potažmo vlekům) peníze z rozpočtu nedostávají obyvatelům obce, která proto nemá ani na výplaty svých zaměstnanců (ke kterým sama patří). Stejná respondentka si ovšem protiřečí svým dalším výrokem – odpoví na otázku po pocitu, že se obec věnuje více návštěvníkům, kdy svou kladnou odpověď vysvětluje zisky Respondent L, který byl v minulosti sám starostou, posuzuje výši takového výdaje za přílišnou, nad možným budoucím přínosem do obecní pokladny ovšem nepřemýšlí, jelikož je prý příliš starý (pozn.: pan starosta předpokládá splacení dluhu po následující lyžařské sezoně, poté by areál měl obci přinášet zisky). O zisku obce z provozu lanovky se zmiňuje i respondent C a respondentka K, ta ovšem jako o jediné výhodě, kterou návštěvníci obci přináší.

Další zatížení rozpočtu z plynofikace apartmánových domů zmiňuje respondentka B, které se navíc nelíbí, že obec v tomto případě zanedbala své vlastní residenty. Rovněž se zmiňuje o vyšších výdajích na odvoz odpadků, což koneckonců zmínil i sám starosta. O ziscích z lůžek ovšem nepadlo ani slovo, můžeme ale předpokládat, že se týkají její poznámky o ziscích obecní pokladny z návštěvníků. Zatížení financováním údržby komunikací a parkovacích ploch pak leží na srdci jak jí, tak respondentce K (které ovšem vadí spíše laxní přístup obce k údržbě silnic přes týden, kdy se v ní zdržují pouze místní obyvatelé).

2) Doprava a problémy s pohybem zvýšeného počtu lidí v obci

Problémům spojeným s tématem této tabulky se vlastně nelze vyhnout, jelikož i sebemenší změny v návštěvnosti jakékoli obce a s nimi spojené efekty v jejích obyvatelích nutně vyvolávají nejen

nějaké povědomí o jejich charakteru, míře či intenzitě, ale i dojmy a pocity. Zde ovšem popisují právě jen toto povědomí, na dojmy a pocity přijde řeč později.

	Velké dopravní zatížení	Vyšší provoz aut na místech s dopravním omezením	Průjezd aut obcí není velký	Hluk	Vliv na životní prostředí
Respondent A	Vítkovicemi vede cesta na Horní Mísečky, takže když je hezky, je mnohdy problém přejít jen přes silnici	Rovněž projevují rekreatanti neukázněnost v tom, že nerespektují zákazy a s auty se snaží dostat všude.			
Respondentka B	V létě tu pak hodně jezdí motorkáři, a to hodně rychle.				
Respondent C			<i>Záporná odpověď na otázku: „Je obcí velký průjezd na Mísečky?“</i>		
Respondent F	Postaví auto kde se jim zachce.				
Respondentka G	(...) v obci není pro rozšiřování turistického ruchu vybudováno zázemí, tzn. parkovací plochy.				Provozovatel se snaží zahájit sezónu co nejdříve, nepočká na vhodnou sněhovou pokrývku, následkem čehož dochází k vytrhávání drnů trav a devastaci porostu.
Respondentka H				Problémem jsou také čtyřkolky a skútry, protože s nimi řidiči jezdí mimo cesty, vypouští výfukové plyny a dělají hluk.	
Respondent J					
Respondentka K					(...)“vadí mi, když tady sbíráme plastový

					flašky (...) a takovej nějakej binec.
Respondent L	Provoz o víkendech a jarních prázdninách je nadměrný, na Mísečkách bývá při dostatku sněhu havarijný stav.	(...) řidiči jsou neurvalí a nerespektují, když na Horní Mísečky s autem vyjet nemohou.			
Respondenti M	Už teď je v sezoně problém s parkováním, takže bych areál nerozšiřoval. / Někdy o víkendu pomalu nelze přejít silnici.				
Respondentka D				Je tu teď moc lidí. Ty apartmány sem přivedly zvláštní klientelu, která dělá ruch i po nocích.	(Pěší) si zkracují cesty. Chodí nám i přes louku s orchidejemi, a to i s kočárky a koly. Navíc jsou rok od roku agresivnější.
Respondent E					

Jak ukážu i při vypočítávání negativ cestovního ruchu níže, zdá se být pro residenty zvýšené dopravní zatížení Vítkovic jedním z nejpálčivějších problémů. Jedná se jak o dopravu v pohybu, tak v klidu. Respondenti B a L považují průjezd obcí za vysoký, přičemž respondentce B vadí především rychle jedoucí motorkáři, kteří jsou podle ní nebezpeční. Že je komplikované v obci i zaparkovat krom respondenta L zmiňuje i respondentka G, která si společně s respondentkou H stěžuje na celkově špatné zázemí pro návštěvníky obce, což zahrnuje i parkovací plochy. Průjezd motorových vozidel se naopak za velký nepovažuje respondent C. Problém je rovněž to, že provoz automobilů mnohdy zasahuje do míst, kde to vyhláška zakazuje (A, L).

Vyloženě na samotný hluk, který je součástí problémů spojených s dopravou (ale nemusí pocházet výhradně z ní), si stěžuje respondentka D, jež mluví o klientele apartmánových domů, která se chová bezohledně při řízení svých velkých aut. Respondentka H vnímá problém v případě hluku a emisí pocházejících ze čtyřkolek či skútrů.

Trochu jiný charakter má problém vlivu vyššího počtu návštěvníků na životní prostředí či přírodu. Problémy vyvstávají jak s odhazováním odpadků (K, D), tak s ničením vegetace. Jedná se jak o vegetaci sjezdovek, poškozovanou špatným hospodařením skiareálu (G), tak o luční květeny, ušlapovanou bezohlednými chodci (D).

Žádný z právě vyjmenovaných problémů nicméně netrápí respondenta E, který má nejspíše ke sportovním aktivitám a cestovnímu ruchu ve své obci natolik kladný vztah, že tyto problémy v jeho očích zastíní.

2) Vliv na počet pracovních pozic

Cestovní ruch vznik pracovních pozic předpokládá, záleží na tom, jak se usedlíci dokážou těchto možností ujmout a využít je včas, než to udělají lidé odjinud. Do této tabulky jsem doplnila všechny vyřčené názory na tento možný přínos, ať už se jedná o jeho úplné popření, či o pouhé konstatování absence jiných možností práce přímo ve Vítkovicích.

	Malý vliv	Jediná možnost práce v obci	Vliv i na pracovní pozice, nesouvisející přímo s cestovním ruchem	Poskytuje většinu pracovních pozic v obci	Pracovní pozice poskytuje.
Respondent A		Přináší nějaké pracovní příležitosti, což je pro obec výhoda, protože jiné pracovní pozice mimo cestovní ruch se v obci už sehnat nedají.	Jsou zde dvě zednické a jedna truhlářská firma, ovšem taktéž do určité míry závislé na cestovním ruchu, díky kterému se obci bude.		
Respondentka B	<i>Odpověď na otázku: „Takže tuto výhodu cestovní ruch obci nepřináší?“: „Já bych řekla, že vůbec“ / Odpověď na otázku: „(...) jsou lidé rádi za pracovní místa?“: „Tady ta práce není!“</i>				<i>Respondentka zde však odděluje samotné Vítkovice a Mísečky: „Všichni, kdo chtějí práci, jezdí v zimě na Mísečky uklízet apartmány“! / Ještě chodí lidi pracovat na Aldrov na sjezdovku.</i>
Respondent C					
Respondent F				Převažují tu lidé, které cestovní ruch živí.	
Respondentka G					
Respondentka H				Nejvíce pracovních míst v obci je na vleku.	
Respondenti I		Tady je dnes cestovní ruch jediný zdroj příjmů.			
Respondent J		Aspoň tu jsou naplněné penzióny, což je jediná možnost obživy v obci.			
Respondentka K					Asi ano. Nějací muži pracují na vleku, ženy pracují

					v pohostinství. Ale to dojíždění k takto malé vesnici podle mého patří.
Respondent L	<i>Pracovní pozice v obci: Nějací lidé jsou najati na provoz lanovky, někteří pracují v lese, ale to je asi 12 lidí.</i>				
Respondenti M					
Respondentka D	Pracovní pozice tu nejsou a měly být.				
Respondent E					

Z odpovědí respondentů vyplývá, že cestovní ruch pracovních míst sice moc nepřináší, nicméně po zániku textilky i to málo jsou téměř jediná místa, a dokonce i místa, která se ho přímo netýkají, s ním přinejmenším úzce souvisí. Podle respondentů I však počet těchto míst už přibližně 10 let nestoupá, a to i přesto, že v obci probíhá rozvoj příležitostí pro turisty či sportovce.

Na odpovědích respondentky B vidíme rozdíly mezi příležitostmi dole v obci, kde podle ní cestovní ruch nepřináší žádné pracovní pozice, a nahoře na Mísečkách, kam místní jezdí uklízet apartmánové domy. Sama ovšem později přiznává, že i dole v obci se nějaká pracovní místa objeví během zimní sezony ve skiareálu Aldrov. Její slova o práci na Mísečkách popírá výpověď tamní obyvatelky, respondentky D.

Nějaké pracovní pozice přináší cestovní ruch a sportovní aktivity i podle respondentky K, respondenti A, I a J je ovšem považují za jediné, které se v obci dají najít. Po mé otázce po živnostnících a podnikatelích mimo tuto oblast respondent A vyjmenoval dva (jeden z nich je respondent I), kteří jsou na ní ovšem podle něj i tak do značné míry závislí.

Zajímavé je poněkud osamělé tvrzení respondenta J, totiž že místní vlastní asi polovinu počtu penzionů v obci. To zcela neladí s nářky jiných respondentů na to, že se v této oblasti místní příliš neuplatňují.

3) Vybavenost a skladba restauračních a rekreačních zařízení

Následující témata se týkají vlivu cestovního ruchu a sportovních aktivit na život v obci. První z nich ukazuje přítomnost či nepřítomnost možností, které jsou nebo by mohly být nad rámec života „obyčejné“ obce, která není turistickou nebo sportovní destinací, bývají to ovšem možnosti turistických center, tzn. možnosti pohostinství a rekreačních aktivit, jež mohou být využívány i usedlíky. Respondenti většinou hodnotí přímo možnosti návštěvníků, nikoliv ty své, což ovšem pro požadovanou výpovědní hodnotu tohoto tematického celku není na závadu.

	Chybí vybavení, které dnešní zákazník vyžaduje	Chybí cukrárna či kavárna	Počet hospod a restaurací
Respondent A			Přímo v obci lze zajít

			jen do hotelu Jasmín, nebo do hospody u Telců, kde je ale skutečně hospodské prostředí.
Respondentka B	Dnes jsou lidé také náročnější, na hotelu musí mít více vymožeností, které ve Vítkovicích nejsou.	Tady nemáte kam dojít s dětmi na pohár.	Není tu pořádná hospoda.
Respondent C			
Respondent F			
Respondentka G			(...) ve vesnici dole ve Vítkovicích a nahoře ve Vítkovicích je jen jedna veřejná hospůdka.
Respondentka H			Chlapi si dojdou na pivo, a to tady mají kam, Restauraci je tu pro místní také dost, spíše jich není dost také pro návštěvníky, občas slyším jejich stížnosti.
Respondenti I		Spíše by byla třeba cukrárna, (...) dobrá restaurace...	Zdejší pohostinské služby zaostávají, ačkoli snaha existuje. / Problém je ve chvíli, kdy chceme jít s rodinou na večeři.
Respondent J			
Respondentka K			Jasmín je jediný na úrovni, ale jen pro ubytované. Jinak tu žádná restaurace, do které si můžeme jít večer sednout, ve Vítkovicích není.
Respondent L			<i>Na dotaz na možnosti se v obci najíst odpověděl, že jich je málo.</i>
Respondenti M			
Respondentka D			
Respondent E	Když by zde byl hotel, lidé by sem jezdili. Hotely musí lidem nabízet hodně služeb.	„Tady to je zapomenutej kraj, tady nejsou žádný restaurace, kavárny,...“	„Tady to je zapomenutej kraj, tady nejsou žádný restaurace, kavárny,...“

Respondenti se více méně shodují v tom, že zázemí v obci pro její návštěvníky není dostatečné. To se týče jak vybavení ubytovacích zařízení (B, E), tak přítomnosti míst, kam by se dalo zajít na jídlo nebo na kávu. Respondentka G přímo říká: „Je problém, že ta péče o turisty se v tomto ohledu v naší obci nezvyšuje. Staví se pouze apartmánové byty, které zde ve Vítkovicích vyrostly na místě určeném pro podnikatelské centrum, kde mělo být zázemí pro hosty Vítkovic (restaurace, penzion, půjčovny sportovního zařízení).“

Nutno dodat, že na tyto okolnosti jsem se spíše doptávala, problém podle mého skutečně páčil snad pouze respondenty B a I, a to pouze v případě cukrárny, kam by se dalo zajít s dětmi. Pan starosta vlastní penzion a na pivo sám chodí do hospody v budově mateřské školy, ve svých podnicích vaří i respondent C a respondentky G a D. Respondentka K i respondent L sice hodnotí počet stravovacích zařízení jako nízký, ale on, coby důchodce takový podnik již nepoptává a ji nedělá problémy dojíždět do Jilemnice, což platí i v případě rodinné večeře. Respondent E dochází do hospod ve Špindlerově mlýně, kde také potkává své známé. Když uvážíme, že na Mísečkách žije trvale pět lidí, přičemž přihlášení jsou pouze tři z nich, je pochopitelné, že sociální vztahy, udržované při posezení u piva, pravděpodobně nevzniknou na takovém místě tak jako tak. Lze proto předpokládat, že by se respondent i tak vydával setkávat se se známými a přáteli mimo tuto vítkovickou osadu.

4) Vliv na sportovní aktivity

Stejně jako v případě pohostinství, mohou v obci vznikat zařízení a zázemí pro sportovní aktivity, které ovšem v prvním plánu nejsou vytvářeny speciálně pro její stálé obyvatele. Těm se tímto ovšem rozšiřují možnosti pro sportování, což pro ně může být přínos.

Respondenti přirozeně hodně hovořili o lyžování, přičemž se názory zcela rozcházejí v tom, jak vytížený skiareál vlastně je. Respondentka B si všímá ne příliš velkého využívání malého vleku Jizerka, který je podle ní zbytečný, respondenti C a H mluví o nízké vytíženosti celého skiareálu. Opačný názor má respondentka G. Respondent L, jehož názor souvisí s rozhořčením nad investicemi obce, považuje počet vleků za dostatečný.

V obci se rovněž staví víceúčelové hřiště se zázemím a občerstvením za dotaci, které má nejspíše sloužit především místním. Na něj si krom starosty však upozornili pouze respondenti B a I, a to v souvislosti s pozastavením této stavby z důvodů vyčerpání financí. Další obyvatelé Vítkovic na tuto možnost nevzpomněli a ani nevyjádřili přání takové sporty provozovat. Jiný názor ovšem panuje na Mísečkách, kde jako součást komplexů apartmánových domů mělo být i zastřešené sportoviště, včetně bazénu, které však investor nevybudoval.

Častým tématem respondentů bylo také to, že se v obci nenachází bazén nebo koupaliště. Skutečně se zde nachází pouze jeden menší bazén v hotelu Jasmín. Pro venkovní koupaliště nejsou ve Vítkovicích takové podmínky, aby se v něm dalo koupat po tak dlouhou dobu, která by přinesla jeho rentabilitu. To si ovšem uvědomují jen někteří respondenti(I). Velký bazén je zase pravděpodobně vysoko nad standardy jak samotné vesnice, tak zřejmě i takto velkého lyžařského střediska. Mít v takovéto obci koupaliště či bazén je proto přání hezké, ale poněkud idealistické.

5) Vliv na kulturní život obce

Vliv na kulturní dění v obci se neprojevovalo téměř vůbec. Snad jediná zmínka patří majitelce ekofarmy, která každý rok pořádá křest huculských hřibata a akce pro děti, na které se prý sjíždí lidé i zdaleka. Na to ovšem nevzpomněl žádný z ostatních respondentů. Někteří hovořili o tom, že se v kulturním domě třikrát do roka koná zábava, která však pro návštěvníky být může, ale nemusí. Respondenti tyto akce nenavštěvují, takže jsem dostala pouze přibližný nástin skladby tanečnicků od pana starosty, který se domnívá, že se jedná především o přespolní (ne však vyložené

rekreanty, turisty či sportovce nacházející se v obci). Ačkoli má tedy na obec její návštěvnost vliv v mnoha ohledech, nedomnívám se, že je tento zvláště významný.

5.5.1.3. Závěr

Všichni respondenti rozhovorů se shodli na tom, že přes zimu jsou Vítkovice hojně navštěvovány. Jejich vnímání této situace se však mnohdy diametrálně odlišovala.

Samozřejmě si je každý z nich vědom přínosu pracovních pozic pro obec, v povědomí o jejich počtu se však poněkud rozcházel. Tento rozpor vznikl díky tomu, že vcelku netuší, jaký počet penzionů vlastní lidé odjinud a kolik pracovních pozic penziony nabízejí. Převládalo však přesvědčení o tom, že majitelé penzionu příliš pracovních míst nenabízejí. Shoda více méně existovala v tom, že díky lyžařské sezóně mohou místní pracovat ve skiareálu, mimo tuto sezónu však vyvstává problém jejich nezaměstnanosti. Tito lidé pak bývají přihlášení na úřadu práce, anebo (muži) pracují v lese či na živnostenský list jako zedníci. Shoda rovněž panovala v tom, že v obci už prakticky nelze pracovat jinde, než v cestovním ruchu a pohostinství (resp. v obsluze lyžařské sezóny), či v profesích, které jsou na něm v tomto místě závislé do značné míry (provozní obchodu, zedník).

Respondenti se rovněž shodují v tom, že jsou letní a zimní sezóny ve Vítkovicích nevyvážené, jelikož, jak shodně poznamenávají, v zimě se zde nachází nejvíce návštěvníků. Důvodem podle nich bývá nedostatek možností pro vyžití během léta. Podle několika z nich v obci schází krytá zařízení pro sport a zábavu, která by umožnila vyžití návštěvníků i během večerů a za špatného počasí. Samotné chození po horách podle některých z nich návštěvníky příliš neláká, nehledě k tomu, že samotné Vítkovice pro něj nejsou příliš atraktivním místem. Respondentka B se dokonce domnívá, že návštěvníky odrazují příliš vysoké ceny. Přes léto je v obci proto poměrně klidno. V zimě obec naopak nabízí dobré možnosti k lyžování, a to jak sjezdovému, tak běžeckému. Podle některých z nich pak v obci vznikají dopravní komplikace a problémy s odpady, znamenající vyšší finanční zátěž. Mnoho aut obcí rovněž projíždí po cestě na Mísečky.

Cestovní ruch zdá se neovlivnil ani nabídku v pohostinství, protože se respondenti (až na respondenta L) shodují v tom, že mnoho možností kam zajít na jídlo, pohár či na skleničku ve Vítkovicích není. Některým z nich to vadí, někteří jsou naopak smířeni s tím, že musí do restaurací či cukráren dojíždět.

Rozdílně respondenti vnímají přítomnost chatařů a chalupářů. Někteří si jejich přítomnosti téměř nevšimnou, jiní sledují jejich činnosti a s některými se přátelí nebo si na ně naopak stěžují kvůli jejich chování.

Na Horních Mísečkách bydlí pouze tři trvale přihlášení obyvatelé, nastalo zde žijí ještě další dva manželé, kteří jsou však přihlášení jinde. Jistá nevyváženost mezi letní a zimní sezónou je zde vnímána taktéž (D, E), rovněž velmi malá návštěvnost mezi oběma sezónami (E). Důvodem jsou dobré podmínky skiareálu a běžeckých tratí pro sjezdové i běžecké lyžování, na druhou stranu nezáměr dnešní mladé generace o pěší turistiku. Respondentce D vadí hlučnost drahých a silných aut či například neukázněná chodci. Respondent E se domnívá, že jsou zde přeplněné sjezdovky, ale Mísečky naopak vnímá jako místo s nevytěženým potenciálem a návštěvníci mu nevadí. Názory dvou obyvatel Míseček jsou tedy velmi protichůdné.

5.5.2. Jaké jsou podle stálých obyvatel výhody a jaké jsou nevýhody toho, že je obec sportovním i turistickým centrem?

5.5.2.1. Pozitiva

Pracovní příležitosti, kterým jsem již věnovala tabulku výše, hrají mezi pozitivy cestovního ruchu zásadní roli. Ačkoli je přímo, jako výhodu cestovního ruchu, vyjmenovala jen polovina respondentů, u minimálně dalších pěti z nich se tento názor dal předpokládat, jelikož je na něm závislá jejich vlastní obživa. Domnívám se, že tito lidé s tímto faktem svého zdroje obživy počítají automaticky. Někteří z nich však zmínili skutečnost, že jsou tyto příležitosti výrazně závislé na sezónní návštěvnosti obce, takže nezaručují celoroční výdělek. Jejich počet prý dokonce klesá, avšak si někteří uvědomují, že jsou v obci vlastně jediné (F, I, J). Respondent A si všímá, že pracovní pozice samozřejmě existují v odvětvích přímo spojených s cestovním ruchem a sportovními aktivitami, ale tato odvětví navíc poskytují výdělků místním živnostníkům, jejichž práce je řemeslná. Dva respondenti si nemyslí, že by byla zaměstnanost obce na cestovním ruchu příliš závislá.

V souvislosti s **příležitostmi pro sportovní vyžití** obyvatel obce zmínili přínos cestovního ruchu jen tři (resp. čtyři) respondenti rozhovorů – aktivní lyžaři. Respondentka K přímo prohlásila: „To určitě, to nám záviděj všichni, že máme vlek za barákem.“ Respondenti I se domnívají, že jsou místní rádi, že jejich děti mohou využívat skiareál Aldrov. Respondent E, který spojuje příjemné (miluje lyžování) s užitečným (pracuje na vleku), vidí lyžování jako jedinou atrakci pro návštěvníky Míseček. Domnívám se nicméně, že ačkoli to ve svých odpovědích implicitně nezmínili, cení si možností pro vykonávání svých sportů všichni ti respondenti, kteří mezi své záliby uvádějí sjezdové či běžecké lyžování, na jehož podporu se obec zaměřuje.

Zmínky o **ziscích z provozu skiareálu** (K) se přirozeně většinou vylučovaly se stížnostmi na zadlužení obce vinou té samé aktivity (B, L). Pouze respondentka M si zároveň uvědomuje zadluženost obce, ovšem také potřebnost nové lanovky. Respondent J dodává, že po čase bude její provoz vydělávat. Respondentka B si zase ve věci zisků a ztrát protiřečí, na což jsem již upozornila výše. Rozpor v jejích výpovědích ovšem není zcela jistý, jelikož nspecifikovala způsob, jakým podle ní obec z návštěvníků peníze získává (mohla mít na mysli např. poplatky z lůžek). Zcela specifickou odpověď mi vzhledem ke své funkci poskytl pan starosta, který považuje zadlužení obce jako logický první krok k jejím následujícím ziskům, které ji bude moderní areál vynášet. Dohromady jsem nabyla dojmu, že občané Vítkovic nejsou dostatečně obeznámeni o tom, jestli ski-areál obci spíše vynáší, nebo jestli na něm prodělává, a s výhledy do budoucna. A jak už jsem zmínila výše, tento problém může napravit lepší komunikace vítkovického obecního úřadu, přirozeně však pouze v případě, že občané budou chtít těmto vysvětlením naslouchat.

Podmíněnost existence vybavenosti obce její návštěvností se podle respondentů příliš neprojevila v případě pohostinství, jelikož zde téměř není kam si zajít na jídlo. Málokdo si však uvědomuje, že **na návštěvnosti obce závisí existence jediného jejího obchodu**, což dokládá fakt, že si na tuto skutečnost vzpomněla pouze jeho majitelka. V dnešní době obchodních center a supermarketů, kdy má téměř každá rodina automobil, obchody na vsích skutečně velmi často zanikají. V samotných Vítkovicích by se proto pravděpodobně uživil jen velmi stěží. Širšího výběru v tomto obchodu si prý velmi cení jedna respondentka (K). Několikrát naopak spíše zazněly názory o tom, že jeden obchod pro celé Vítkovice nestačí. To může být pravda, ovšem tváří v tvář

uvědomění si, že by nemusel existovat vůbec, by se názory respondentů velmi pravděpodobně proměnili od rozhořčení směrem k povděku, především v případě těch, kteří nenakupují ve městě.

Respondenti I a respondent J vzpomněli na to, že existence dvou sdružených tříd místní školy závisí na ziscích z návštěvníků obce. Respondent J tuto skutečnost ovšem nepokládá za šťastnou, školu by zrušil úplně a příslušné dva miliony z rozpočtu by použil na jiné účely.

Ačkoli se skutečně více respondentů zmínilo o tom, že **chalupáři pečují o své chalupy**, pouze jeden z nich (I) tento fakt opravdu ocenil coby záchranu těchto objektů, které by prý jinak spadly. Nevím, jestli tím měli na mysli, že by se tak stalo vinou špatné péče majitelů či nezájmu místních o tyto objekty, které by si tak nikdo nekoupil. Majitelé těchto chalup na ně prý jezdí po generace. Bohužel prý ve Vítkovicích všichni majitelé nejsou takoví.

Zdá se, že pouze jedinému respondentovi (L) leží na srdci stav zemědělské krajiny v obci, jelikož si velmi pochvaluje, že jsou místní **louky spásány koňmi z místní ekofarmy** („Je to dobrá věc a tady jediná záchrana zemědělství.“; „Takže ty louky jsou sklizený, a to je plus!“). Tuto skutečnost nezmínila ani zástupkyně zmiňované farmy, ačkoli jsem přesvědčená o tom, že o charakteru svého působení v krajině ví velice dobře a chápe jeho význam. Záleží však na tom, jak jí samotné na této konkrétní skutečnosti záleží, jelikož není jediným působením jejího farmaření, nehledě na to, že je otázkou názoru a preferencí, jestli právě tato přínosem (zvláště na území KRNAP) skutečně je. Požadavky respondentů na jejich životní prostředí či krajinu kolem nich ještě zmíním, nicméně předestřu, že až na respondenta L zřejmě žádnému z nich neleží nijak výrazně na srdci přítomnost luk či polí na kopcích kolem obce. Někteří by na nich rádi viděli sjezdovky, jiní upravené lesy a stezky, o zemědělství ovšem nehovoří.

Zajímavý je ojedinelý názor respondenta F, který vítá stavbu apartmánů na Mísečkách, která je podle něj vizuálně hodnotnější než předchozí zástavba, a navíc byla díky ní do místa zavedena kanalizace. V tomto názoru je sám, ostatní respondenti mají totiž spíše opačný názor. Do pozitiv, která přináší cestovní ruch, však tento názor nezařazuji, a to z toho důvodu, že i přesto, že vzhled těchto budov považuje respondent F za dobrý, srovnává ho s podle něj ošklivější původní zástavbou, která byla rovněž rekreační. Jde tedy pouze o to, že se vzhled Míseček, obydlených téměř výhradně sportovci, turisty či rekreanty, oproti dřívějšímu vylepšil.

Shrnutí

Zde si dovolím malé shrnutí zmíněných pozitiv. Jedná se skutečně o jakousi kvantifikaci dat, vzhledem k charakteru výzkumu si však nekladu nároky nějak se kvantitativního výzkumu dotýkat, touto tabulkou bych jen ráda poskytla přesnější obrázek o rozsahu či závažnosti jednotlivých pozitiv.

Vyplývající pozitiv		Počet odpovědí
Pracovní příležitosti	Zmíněné	6
	Vyplývající	5
Příležitosti sportu		3
Zisky obce	Ze skiareálu	5

Z lůžek	1
Existence obchodu	1
Existence školy	2
Širší nabídka zboží v obchodu	1
Péče o nemovitosti (zmiňovaná přímo jako výhoda)	1
Péče o zemědělskou krajinu	1

5.5.2.2. Negativa

Rozhodně musím konstatovat, že výčet stížností respondentů je obsáhlejší, než výčet pochval návštěvníků a jejich aktivit. Proto jsem u těch nejcitlivějších témat vytvořila tematické tabulky podobné těm, které jsem již vytvořila výše. V lecčems se kryjí, jsou nicméně vhodnější pro otázku pozitiv a negativ.

Jedním z často zmiňovaných, snad možná nejcitelnějších problémů, které cestovní ruch přináší, je **náročná dopravní situace v obci**, kde jsou jednak v zimě problémy s parkováním (A, F, G, M), a jednak velký průjezd motorových vozidel (automobilů i motocyklů) cestou na Mísečky (A, B, L, M). Většina respondentů je však nevnímá, nebo považuje v turistickém centru za samozřejmé. Dalším problémem spojeným s dopravou je, že někteří řidiči nerespektují zákazy dané obcí a Správou KRNAP, a často se chovají neurvale (A, L). Speciální stížnost vyjádřila Respondetka G, která si postěžovala na skutečnost, že jedna ze sjezdovek (zřejmě Janova hora) odřízla kus veřejné cesty pro několik vlastníků domů, kteří z tohoto důvodu do Vítkovic v zimě nejezdí.

V případě Horních Míseček se žádný z problémů neobjevil. Zde automobily parkují v jejich spodní části, dále již návštěvníci chodí pěšky. Jediným problémem je klientela apartmánových domů, která podle respondentky D dělá hluk po nocích.

	Velký průjezd automobilů	Velký průjezd motorek	Problémy s parkováním	Nerespektování zákazu vjezdu	Problémy s jízdou sněžných skútrů.
Respondent A	Vítkovicemi vede cesta na Horní Mísečky, takže když je hezky, je mnohdy problém jen přejít silnici.		Problémy jsou s parkováním, (ale hlavní problémy jsou neukázněnost návštěvníků, což se týče odpadků).	Rovněž projevují rekreatanti neukázněnost v tom, že nerespektují zákazy a s auty se snaží dostat všude.	<i>Otázka: „Mívají tito lidé (tj. majitelé penzionů bez trvalého bydliště) sněžné skútry?“</i> – Ano, mnohdy jsou s nimi problémy. Moc jich tu ale není. Více problémů je s nimi na Mísečkách (...).
Respondentka B		V létě tu pak hodně jezdí motorkáři, a to hodně rychle. Jsou nebezpeční.			
Respondent C					
Respondent F			Postaví auto kde se jim zachce.		

Respondentka G			(...) v obci není pro rozšiřování turistického ruchu vybudováno zázemí, tzn. parkovací plochy (místní a chataři nemají mnohdy kde zaparkovat.		
Respondentka H					Problémem jsou také čtyřkolky a skútry, protože s nimi řidiči jezdí mimo cesty, vypouští výfukové plyny a dělají hluk.
Respondenti I					Skútry a čtyřkolky jsou závažný problém, měla by existovat možnost je usměrnit.
Respondentka K					
Respondent L	Provoz o víkendech a jarních prázdninách je nadměrný, na Mísečkách bývá při nedostatku sněhu havarijní stav.			Řidiči jsou neurvalí a nerespektují, když na Horní Mísečky s autem vyjet nemohou.	
Respondenti M	Někdy o víkendu pomalu nelze přejít silnici.		Už teď je v sezoně problém s parkováním.		
Respondentka D	Ty apartmány sem přivedly zvláštní klientelu, která dělá ruch i po nocích. Jsou to bohatí lidé s velkými auty, se kterými tu jezdí.				
Respondent E					

Dvěma respondentům výslovně vadí **zhyzdění krajiny**. Jinak si respondenti spíše stěžují na **ničení přírody**, a to například nerespektováním stezek neohledupným ježděním mimo ně na kole či na čtyřkolkách (H, L) a chůzí mimo ně, což odnáší např. vzácné orchideje na Mísečkách (D). Další problémy vyvstávají se sjezdovými sporty, při kterých jezdí snowboardisté mimo sjezdové tratě, a dochází k usekávání vegetačních vrcholků malých stromků (E), nebo jsou uměle prodlužovány lyžařské sezóny, a tak dochází k ničení travního porostu (G). Jiná respondentka si vzpomněla na

problematičnost umělého zasněžování, konkrétně odčerpáváním vodních zdrojů a chemickými příměsí umělého sněhu (H). Dvěma respondentkám (K, D) leží na srdci rovněž znečišťování přírody odpadky, což v trochu jiném smyslu zmínil i pan starosta, když si stěžoval na neukázněnost chatařů a chalupářů, kteří nevozí odpadky kam by měli. Lze se domnívat, že požadavky na čisté a nepoškozené životní prostředí jdou ruku v ruce s problémy spojenými s dopravou, zejména co se týče vjezdu do míst, kde je to zakázáno.

	Vzhled obce (zhyzdění krajiny)	Neukázněnost pěších, běžkařů, cyklistů a řidičů skútrů na stezkách	Poškození přírody sjezdovými sporty	Neukázněnost při odhazování odpadků
Respondent A				(...) hlavní problémy jsou neukázněnost návštěvníků, což se týče odpadků. / Někteří chalupáři poctivě vozí odpadky na místo určení (60%), někteří ale vyhlášku obce neplní.
Respondentka B				
Respondent C	Místním vadí ta nová zástavba. (...) Vesnice je zohavená.			
Respondent F				
Respondentka G	Chybí vize pro rozvoj, „tříští se tu velikášství těch apartmánových bytů a sportovišť s tím, co by třeba jiní hosté očekávali od pobytu na venkově, tzn. Klid, příjemnou krajinu, výhledy, který by nebyly zhyzděny prostě takovou tou výstavbou.“		Spíše je problém, když se provozovatel snaží zahájit sezonu co nejdříve, nepočká na vhodnou sněhovou pokrývku, následkem čehož dochází k vytrhávání drnů trav a k devastaci porostu. K tomu ovšem nedochází často, protože sněhu bývá dostatek.	
Respondentka H		Problémem jsou také čtyřkolky a skútry, protože s nimi řidiči jezdí mimo cesty, vypouští výfukové plyny a dělají hluk.	(...) výhrady bych měla k umělému zasněžování kvůli nějakým chemickým příměsím a čerpání vodních zdrojů. Také například rolby mohou plašit zvěř.	
Respondenti I				
Respondent J				
Respondentka K				Vadí mi, když tady sbíráme plastové lahve a podobný nepořádek.
Respondent L		Cyklisté často páchají škody, když jezdí mimo stezky.		
Respondentka D		Pěší si zkracují cesty. Chodí námi přes		Jen odpadky si po běžkařích musíme

		louku s orchidejemi, a to i s kočárky a koly.		vysbírat.
Respondent E		<i>O snowboardistech:</i> Říkám jim, že jsou bagristé, protože jsou nebezpeční, rozrývají sjezdovky, jezdí mimo ně, kde ničí přírodu, poškozují stromky.		

Poněkud překvapující problém byla stížnost respondentky B na **pach koňského trusu** vycházející z pastvin ekofarmy: „A v létě ten smrad, to je paráda!“ - „Vadí vám koňský smrad?“ – „Ano, já nemám ráda koně. Když jsem byla malá, dávali mě na koně, a já jsem spadla.“

Jak již lze vyčíst z některých tabulek této práce, samotné **množství návštěvníků** v obci většině respondentů nevadí, pouze obyvatelka Míseček, která bydlí hned vedle asfaltového záchytného parkoviště, respondent L, který je v důchodu, a zástupkyně ekofarmy, považují toto množství za **nadměrné**.

Větším problémem je ovšem **arogantní, povýšené či hlučné chování návštěvníků**, které respondenti téměř shodně nazývají „Pražáky“, ačkoli si uvědomují, že všichni z Prahy být nemusí. Tito lidé si podle nich myslí, že si za peníze mohou všechno dovolit.

	Arogance, povýšenost	Hlučnost	Agresivita	Neohledupnost
Respondent A				
Respondentka B	Já nemám Pražáky ráda, jsou to podle mě „vychcaní“ lidé, kteří si myslí, že když mají peníze, všechno tu můžou.			
Respondent C				
Respondent F	Vadí mi, že „Pražáci“ tu mohou všechno.			Tito lidé (<i>řidiči skútrů</i>) mi vadí, jezdí po sjezdovkách a běžeckých tratích. Často večer a v noci.
Respondentka G		Rovněž chalupářům může vadit narušování klidu, za kterým sem jezdí.		
Respondenti I		(...) lidé z města se přijedou vyřádit, např. se zábavnou pyrotechnikou, plaší zvěř.		(<i>řidiči skútrů</i>) Jezdí mimo cesty ve volné přírodě, zanechávají za sebou koleje, ruší lyžaře.
Respondentka K	<i>O návštěvnících obce:</i> „Oni si přijedou a myslejí si, že všechno bude hotový, všechno udělaný, a oni si budou užívat.“			
Respondent L				Jen by dojíždějící Pražáci někdy mohli být ohledupnější.

Respondentka D		Ty apartmány sem přivedly zvláštní klientelu, která dělá ruch i po nocích. Jsou to bohatí lidé s velkými auty, se kterými tu jezdí.	Navíc jsou rok od roku agresivnější (pěší), takže když na ně „vyběhnu“, tak mi nadávají, dokonce mě už i fyzicky napadli (drželi pod krkem), jelikož jsou mnohdy opilí.	
Respondent E				

Problémy rovněž bývají s odhazováním odpadků, což je s jakousi neukázněností a arogancí pravděpodobně spojené. Jak už jsem zmínila výše, tohoto problému si nevšímá pouze starosta obce, ale rovněž o něm hovoří respondenti F a H.

Podle respondenta L skýtá rostoucí návštěvnost obce rovněž **nárůst kriminality**, projevující se například ve vykrádání automobilů.

Velký, hodně vnímaný a akcentovaný problém je ve Vítkovicích fakt, že je **obec zadlužená investicemi do skiareálu**, což jsem rozebrala již výše v tomu určené tabulce. Vytvářet pro tento negativní aspekt cestovního ruchu další tabulku proto považuji za zbytečné. Mnozí respondenti si rovněž všímají, že tyto peníze chybí na jiné účely, čemuž se věnuje další odstavec. Jak jsem již zmínila při výčtu pozitiv, pouze respondentka M si zároveň uvědomuje zadluženost obce, ovšem také potřebnost nové lanovky a pan starosta, který o půjčce rozhodoval, přirozeně považuje zadlužení obce jako logický první krok k jejím následujícím ziskům, které ji bude moderní areál vynášet.

I od tohoto problému se může odvíjet pocit některých respondentů, že je, coby trvalé obyvatele, vedení obce zanedbává. To se odráží například v nedostatečném fungování služeb, které prý ovšem dobře fungují pro návštěvníky. V této tabulce vidíme, co podle respondentů obec zanedbává. Respondentka B, která vykonává práci školnice, si přirozeně všímá problémů školy. Neuvažuje již ale o tom, že by dost pravděpodobně tyto problémy existovaly i bez toho, že je obec lyžařskou a turistickou destinací. V obci je totiž tak málo dětí, že je problematické udržet i tyto dvě dvojtřídky. Musím ovšem uznat, že stejná respondentka si stěžuje na bytovou politiku Vítkovic, vinou které odcházejí mladé rodiny s dětmi. Její stížnost proto jakousi logiku má. Respondent L pak proti sobě přímo staví péči obce o bydlení svých residentů a její péči o své návštěvníky. Další problémy nastávají při vyhrnování cest, které jsou podle respondentky K vyhrnovány především kvůli lyžařům, a jinými problémy s infrastrukturou (G).

	Škola	Infrastruktura a silnice	Byty
Respondent A			
Respondentka B	Co se dá, investuje obec do vleku. Říkala jsem, že ve škole je třeba udělat nové topení, nové vodovody, jenže obec		

	do ní investovat nechce, protože ji nic nedává, je prodělečná.		
Respondent C			
Respondent F			
Respondentka G		Některým trvale žijícím obyvatelům může vadit, že v obci není vyřešená infrastruktura.	
Respondentka H			Potom tu chybí byty, protože obec některé rozprodala, a ty jsou teď využívány jako apartmány.
Respondenti I		Peníze z výtěžku areálu zaplatí jeho provoz, takže obci chybí peníze např. na opravu cest, které nejsou v pořádku.	
Respondent J		Teď už ale na nic peníze nejsou, třeba na potřebnou opravu silnic.	
Respondentka K		Celý týden nejsou vyhrnuté a posypané cesty a na víkend najednou jsou...	
Respondent L			Zastupitelé by ale měli více peněz věnovat výstavbě bytů pro obec.
Respondentka D			
Respondent E			

Další, s předchozím problémem úzce související, negativum cestovního ruchu, vnímané stálými obyvateli, je **nedostatek bytů či domů v obci**, tentokrát ovšem nesváděné přímo na hospodaření jejího vedení. Ve Vítkovicích bylo prodáno i několik bytů z jednoho ze tří bytových domů ze 70. let, vinou čehož nejsou uspokojeny požadavky mladých rodin na samostatné bydlení, a ty se pak stěhují z obce pryč (ačkoliv by podle respondentky B jinak zůstaly, což pravdy být může, ale nemusí). Respondentka B přímo mluví o tom, že byty v jedné bytovce koupili „Pražáci“ (o tématu „Pražáků“ se ještě zmíním), protože na rozdíl od místních na ně měli peníze, protože ta částka byla vysoká. Rovněž chalupy jsou prý například kvůli dědickým sporům rozprodávány lidem, kteří se do nich nenastěhují natrvalo, ale používají je k rekreačním účelům. Na nedostatek bytů si stěžuje rovněž respondent L, ovšem s tím rozdílem, že v této souvislosti nemluví o návštěvnických obce, ale stěžuje si pouze na vedení obce.

Specifickým problémem je **výstavba apartmánových domů**, které samotné nevnímá pozitivně ani jeden z respondentů. Někteří z nich se v případě těchto budov na Míšečkách přiklánějí k dokončení dalších plánovaných fází výstavby, které by měly zahrnovat i výstavbu sportovního a relaxačního

zázemí či restauraci, jejichž vznik by lidem z obce mohl přinést nové pracovní příležitosti. Problému apartmánových domů jsem věnovala samostatnou kapitolku.

	Vizuální stránka	Nulový přínos pro obec	Arogance developerů	Obcházení zákonů
Respondent A	Ta stavba se do toho místa moc nehodí, nevypadá pěkně.			(Majitel) teoreticky obešel zákon, protože prakticky prodává bytovou jednotku, což uvádí i na internetu.
Respondentka B	<i>Respondentce se nelíbí.</i>			
Respondent C	Místním vadí ta nová zástavba. (...) Vesnice je zohavená.			
Respondent F	Mně se ta stavba líbí. Stály tam staré domy z doby komunismu, nebyla tam kanalizace, teď je to tam lepší, je dobře, že se tam postavila.			
Respondentka G	Výstavba apartmánových domů obec zhyzdila, ta teď nepřipomíná ani vesnici, ani město.	Výstavba nových apartmánových bytů nemá opodstatnění, přináší obci pouze krátkodobý zisk.		
Respondent H	Nejsou pěkné.	V této oblasti mají fungovat restaurace nebo obchody a ne byty, kde je někdo dvakrát do roka.		
Respondenti I				My, jako obec, jsme se stavěli za to, aby to apartmány nebyly, ale penziony. Bohužel majitel obešel zákony a ta stavba je něco jiného. Tímto způsobem se tu už nějaké penziony rozprodávají.
Respondentka K				
Respondent L				
Respondenti M	Apartmány se místním lidem nelíbí.			

Respondentka D	Sem na kopec se nehodí, jsou moc vytrčené.		(...) chtěli těsně na hranici našeho pozemku vybudovat překladiště. (...) Rovněž nám sem chtěli postavit kontejnery. My jsme vyloženě proti těm domům nebyli, ale bránili jsme se sami. Když jsme si stěžovali	
-----------------------	--	--	--	--

			hodně, pan ředitel areálu nám řekl, že se nám pomstí a odpojí nám vodu.	
Respondent E		Jejich obyvatelé z nich obci nic neodvádí.		

Souhrn

Vyplývající negativa		Počet odpovědí
Náročná dopravní situace	Doprava v klidu	2
	Doprava v pohybu	4
	Nerespektování zákazů a omezení	2
Přeplněnost obce návštěvníky		3
Problémy s odpadky		3
Zadlužení obce		3
	+ vzniklá situace neudržované infrastruktury	5
Zanedbávání péče o trvalé residenty		2
Povýšenost či arogance návštěvníků obce		5
Omezení průchodnosti přes pozemky chatařů a chalupářů		1
Hluk, narušení klidu		4
Výstavba apartmánových domů	Nulový přínos pro obec	8
	Vizuální stránka	6
	Útlak a vyhrožování investorem	1
Nedostatek bydlení		5
Zhyzdění krajiny		2
Škody na přírodě	Ničení vegetace, rušení zvěře	5
	Odhazování odpadků	2
	Problémy spojené s umělým zasněžováním	1
Nárůst kriminality		1
Nedostatek zboží v obchodě		1
Koňský trus		1
Absence vize pro rozvoj obce		1

5.5.3. Jaký je tedy názor usedlíků?

Jaký postoj k cestovnímu ruchu a sportovním aktivitám tedy respondenti zauímají? Spíše ho v místě svého bydliště vítají nebo jim vadí a překáží? V tomto místě jsem se rozhodla změnit výzkumnou taktiku a probrat názory a pocity každého respondenta zvlášť, protože jsou tyto poměrně pestré, mnohdy až téměř protikladné, a rozhodně zajímavé natolik, abych každému z nich věnovala alespoň malý odstavec.

Nacházení odpovědí na poslední dvě výzkumné otázky se pak bude blížit nacházení vzorců, ačkoli vzorek respondentů je přirozeně malý na to, aby se jim dala připsat bez výhrad uvěřitelná obecná platnost (výsledky však mohou leccos napovědět). Pro větší přehlednost jsem proto informace o volném čase respondentů a informace o jejich vztahu k přírodě a KRNAP v textu zařadila ke

každému zvlášť a přímo pod text o jeho vnímání cestovního ruchu a sportovních aktivit v obci. Souvislosti pak budou jistě viditelné lépe.

Zjištěné skutečnosti:

- I) vnímání návštěvnosti obce**
- II) volný čas respondenta**
- III) respondentův vztah k přírodě, požadavky na životní prostředí a vztah ke KRMAP**

5.5.3.1. Respondenti

Respondent A

I) Od respondenta A, který s funkcí starosty zároveň vykonává funkci ředitele skiareálu Aldrov, a navíc sám vlastní penzion, jsem přirozeně neočekávala, že k cestovnímu ruchu zaujme zamítavý postoj. Moje domněnka se skutečně potvrdila, ačkoli si respondent velice dobře uvědomuje i jeho negativa a nebojí se o nich mluvit. Na otázku, zda cestovní ruch nějak nenarušuje jeho klid, nebo zda je za něj naopak rád, odpověděl respondent, že jemu osobně nevadí (naopak je zájem návštěvníků dobrý pro udržování pracovních míst a jiných výhod), ale některým lidem v obci samozřejmě ano (především kvůli průjezdu aut na Mísečky). Krom zisků obce ze skiareálu považuje za největší přínos pracovní pozice v pohostinství či na vleku, jelikož by v obci jinak práce nebyla žádná. Jelikož je zástupcem obce, na srdci mu přirozeně leží problémy s neukázněností návštěvníků a porušováním vyhlášek (problémy v odpadovém hospodářství obce a nerespektování zákazů vjezdu) a obcházení zákonů (v případě výstavby apartmánového domu v „horních“ Vítkovicích).

II) Pracuje kolem domku, ve zbývajícím čase sportuje - v létě hraje fotbal a rovněž jezdí na kole (i lokální organizované akce na hřebeny). V zimě lyžuje na sjezdovkách i běžkách. Občas jede lyžovat do zahraničí. Sport rovněž sleduje v televizi. Na kulturu prý není čas.

III) Jak jsem již uvedla výše, respondent po většinu rozhovoru mluvil z pozice hlavy obce, pročež vypočítával okolnosti a plány stran jejího rozvoje. Při vyjmenovávání možností cestovního ruchu a sportu v obci mluvil především o sportech, jejichž provozování umožňuje sama obec či o problémech týkajících se obecní pokladny. O zásahu takových aktivit do přírody ovšem sám od sebe nehovořil. Jako alternativu lyžování, která se jeví být více v souladu s horskou krajinou a její kulturou, pak nezmínil ekofarmu huculských koní, až po doplňující otázce na ní mi řekl informace o možnosti vyjížděk. Plánovaný golf podle něj krajinu nenaruší, povrch hřiště má být totiž „přírodní“, tj. porostlý travou a kácet se kvůli němu nemá. Krajinu by prý mohla narušit spíše rovněž plánovaná dráha pro kolečkové lyže a brusle.

Na přírodu skutečně došlo až při mé otázce na to, jak se obec řídí pravidly projektu Vize Krkonoše. Respondent uvedl, že se obec snaží spolupracovat s KRMAP. V poslední době je tato spolupráce podle něj dobrá, protože všechny zásahy Správa projednává se zastupiteli obcí. Na otázku po názorových sporech se Správou KRMAP uvedl respondent problémy se zónací a územním plánem. Podle něj by někteří lidé mnohdy chtěli mít na každém kopci lanovky, rozšiřovat areály, budovat nové, ale to kvůli národnímu parku nejde. On sám se k budování nových, větších skiareálů

nepřiklání, protože jsou Krkonoše malé hory, ne jako Alpy nebo Dolomity. Zastupitelé Vítkovic jsou prý pro rozšiřování stávajících areálů, nikoliv pro budování nových na zelených loukách, kde by mohly nějakým způsobem poškozovat přírodu. Obec rovněž financuje údržbu okolních běžecích lyžařských tratí. Na otázku, jestli z hlediska turismu vítá existenci KRNAP, odpověděl, že ano, ačkoli jsou pro něj některá rozhodnutí Správy přehnaná a zarážející.

Respondentka B

I) Respondentka tvrdí, že se jí cestovní ruch v obci nedotýká, že je jí prý jedno (*pozn.: respondentka bydlí podél boční cesty mimo všech areálů*). Náš rozhovor ovšem ukázal, že to tak asi úplně není, protože ačkoliv se po velkou jeho část zlobila na obec, jednalo se právě o to, že obec místní obyvatele zanedbává právě ve prospěch rekreatů (či sportovců). Velice se jí nelíbí, že se tato skutečnost odráží i v zadluženosti obce, která je způsobená například vysokými, a mnohdy zbytečnými investicemi do skiareálu. To, že se jí cestovní ruch v obci týká, rovněž potvrzují slova o její averzi k „Pražákům“, kteří si podle ní myslí, že když mají peníze, můžou si dělat, co se jim líbí. (Jsou to prý sice lidé z Prahy, ale většinou ne pražští rodáci.) S návštěvníky se ovšem osobně jen občas potká v obchodě a informace o jejich chování spíše získává od jiných lidí.

II) Volný čas prý nemá žádný, protože se mezi prací a o víkendech stará o vnoučata. S nimi ale chodí houbařit. Dříve chodila na diskotéky.

III) Svůj vztah k přírodě jako takový respondentka nevyjadřovala (ačkoli prý nemá ráda koně), vyjádřila ovšem svoje silné rozhořčení nad „nepořádkem“ v lese: „no tak to si říkám, tak to je paráda, teda! Když jdete třeba na Mísečky na houby, tak to je katastrofa, co se tam děje v těch hájích!“. V lese na Mísečkách je všude rozházené dříví, které musí přeskakovat, protože ho tam dřevaři nechají ležet, cesty jsou zničené. Tento stav má prý k národnímu parku hodně daleko a respondentka příliš nedá na tvrzení, že má tato správa lesa účel.

O jinou činnost Správy KRNAP se nezajímá, existence KRNAP jí je jedno, jelikož jí podle jejích slov nic neříká a nedává. Na poznámku, že by její okolí možná vypadalo jinak, nebýt existence národního parku, odpověděla, že by možná vypadalo právě lépe, protože by byly lesy uklizené. Je naprosto zřejmé, že příliš netuší, proč v Krkonoších národní park vlastně existuje a jaký je jeho smysl. A zřejmé také je, že se porozumět nesnaží.

Respondent C

I) Podle respondenta C je díky ruchu v lyžařské sezóně v obci „aspoň sranda“. O toto dění, a vlastně o dění ve Vítkovicích celkově se ovšem nijak výrazně nestará, jelikož je, podle svých slov, stále ve své hospodě a pracuje. Informace sem tam pochytl od hostů, kteří jsou jak místní, tak právě i návštěvníci. Asi i proto, že si cení své klientely, se respondent příliš nepozastavoval nad problémy, které jejich přítomnost v obci přináší. Všiml si stížností místních na novou zástavbu a na dluhy obce, na druhou stranu si uvědomuje zisky, které provoz skiareálu přináší. Můj nejvýraznější pocit z našeho rozhovoru byl tedy pocit velké respondentovy pasivity a ignorace života obce.

II) Volný čas respondent údajně nemá, protože neustále pracuje ve své hospodě. Po horách nechodí, byl tam podle svých za mlada, nikdy ani nevyšel Sněžku. Jednou za rok jede s družkou na dovolenou k moři.

III) Respondentův vztah k přírodě snad nejlépe vystihuje slovo „nijaký“. To znamená, že k ní svou pozornost příliš nevztahuje a kvalitu jeho života, zdá se, zvláště neovlivňuje. Doslova mi řekl: „Nevím, jaký k ní mám vztah... tak tady bydlím, tak se mi tady asi líbí.“ Tón respondentova hlasu nenapovídal sarkasmus, ale lehkou bezradnost. Oceňuje ale klid života na vesnici, v městském ruchu by žít nechtěl.

Na otázku, jak vnímá existenci národního parku v Krkonoších, odpověděl respondent: „Až na KRNAP, co nás tady obtěžuje s různěma barvama střechy...“ Na otázku, jestli se tak děje i teď, odpověděl, že před deseti lety, když stavěl dům. KRNAP si podle něj neustále vymýšlí nesmysly. Nedovolí některé přestavby, a potom dovolí postavit takové domy, jaké byly postaveny (*pozn. zřejmě má na mysli apartmánové*). Podle něj v tom mohou hrát roli peníze. Jiné ohlasy, krom stížností na stavební omezení, na KRNAP neslychá. Na otázku, jestli je rád, že národní park Krkonoše chrání, nebo jestli mu vadí, respondent odpověděl, že tomu nerozumí.

Respondentka D

I) Respondentka je jako jedna z mnoha obyvatel obce na jejich návštěvnících z hlediska svého zaměstnání závislá, od čehož se její názory na ně přirozeně odvíjí. Mísečky jsou navíc v tomto ohledu specifické v tom, že jsou horská osada, kde nefunguje venkovský život jako takový a všechna obživa je skutečně odkázána na návštěvnost v sezonách. Respondentka, která svou stálou, specifickou klientelu rodin s dětmi má, se ovšem domnívá, že jsou o sezonách přeplněné. Její život zde rovněž nepříjemně zasáhlo vyhrožování investorů, hluchost návštěvníků apartmánových domů či neukázněnost chodců, o kterých jsem se již zmínila. Domnívám se tedy, že se respondentka skutečně zaměřuje na svou specifickou klientelu, která ji vyhovuje, jiný typ návštěvníků Míseček ji však v mnohém nevyhovuje a rovněž se nedomnívá, že by jejich aktivity patřily do horského prostředí.

II) V zimě prý volný čas nemají, protože se starají o zákazníky. Jen si občas vyjede na běžkách, přes rok chodí. V létě se stará o louku s orchidejemi, které se tam teď vrátily, ale je to prý věčný boj, protože na ní od sousedů, kteří nesekají, lítají různá semena, takže pak musí tyto rostlinky plít. Také se stará o dům a chodí na houby. Na kulturu prý není čas.

III) Vztah k přírodě má kladný, což vychází jak z jejích slov, tak i z dojmů při bližším seznámení. S manželem se na Mísečky přestěhovali před 25 lety na jeden nebo dva roky, a nakonec tam zůstali. Sama pečuje o louku se vzácnými orchidejemi, s čímž jí nepomáhá ani Správa KRNAP, která o její existenci ovšem ví. Vnímá problémy s přeplněností lyžařských sezon a na otázku na názor na místní koňskou farmu odpověděla, že se jí líbí, a že do hor patří.

O jejím vztahu k přírodě a životnímu prostředí napovídá i její činnost v lesích. Na otázku, jestli se jí místní lesy líbí, odpověděla, že se KRNAP snaží a vypadají mnohem lépe, než v době, kdy se na Mísečky nastěhovala. V Krkonoších se prý zavřely továrny, takže už zde nejsou suché stromy. Jen

odpadky si po běžkařích musí vysbírat. Chodí prý po běžeckých tratích často a zjara nosí denně 2-3 igelitky plné odpadků.

Existenci národního parku vítá, protože se prý Správa snaží. Na návštěvnost Krkonoš však podle ní nemá vliv vědomí, že jsou národní park. Neexistují v nich naučné stezky, po kterých by se chodilo. Němečtí turisté se jezdí podívat na pramen Labe, národní park je příliš nezajímá. Ti lidé si to neuvědomují, berou stav zdejší přírody jako samozřejmost. Respondentka skutečně chápe a ví, v čem tkví a v čem by měla tkvět práce správy národního parku, uvědomuje si proto její nedostatky i úspěchy. Na informovanost takové úrovně jsem se však, bohužel, narazila snad jen u majitelky ekofarmy.

Respondent E

I) Cestovní ruch vnímá respondent velice kladně: „Samozřejmě. Ještě bych byl rád, kdyby se tu rozšířily sjezdovky, aby to k něčemu vypadalo. A ne aby ty zelený pořád byli proti!“ Je pro rozšiřování areálů: „No jistě! Když jezdí klidně do Alp, tak ať ty peníze nechaj tady, ne?“. Podle respondenta návštěvníci Míseček nic nenarušují, každý si prý přijede zasportovat. Sám si rád zalyžuje, má dobré zaměstnání, jeho bydliště mu vyhovuje. Podle svých slov si ráno upraví sjezdovku a jde si zalyžovat: „není to krásný?“ Vadí mu ale snowboardisté, kteří jsou podle něj nebezpeční, rozrývají sjezdovky a jezdí mimo ně, kde poškozují přírodu, konkrétně vegetační vrcholy mladých stromků.

Tento vztah ke sportovním aktivitám v obci je mezi ostatními respondenty skutečně ojedinělý. Z respondentovy řeči jsem nabyla dojmu, že on lyžařským ruchem žije, je to pro něj skutečně ten pravý důvod, proč být na horách. Je šťastný z dobře udržované sjezdovky, kterou mu pokud možno nezrýhuje někdo jiný, než lyžař, a chtěl by víc. Byl by rád za dostavbu dalších etap výstavby, do které spadají již postavené apartmánové domy, aby návštěvníci měli důvod na Mísečkách i přespat, eventuelně pobývat i přes léto.

II) V zimě chodí na lyže. V létě pracuje, prochází se v lese nebo jezdí na kole. Když má člověk dům, nemá podle něj moc volného času. Večer v televizi sleduje zprávy, občas nějaký film. Nečte, na knihy prý nemá čas, na týdeníky zase „nervy“, kultura mu nechybí, prý si zvyknul.

III) Že je názor respondenta E skutečně poněkud vyhraněný jsem do značné míry popsala již výše. Stěžuje si, že ochranáři zakázali plány na vybudování propojených sjezdovek a ty stávající jsou prý přeplněné. Hory vnímá jako místo, kam si jezdí lidé užít, jezdí sportovat: „Za čím jiným byste jezdila?“ Na druhou stranu mu ale prý vadí ničení přírody mimo sjezdovky snowboardisty. Jezdit se prý má na místech, která jsou pro to určená. Jejich plochu by však mnohonásobně zvětšil, v čemž vidím rozpor. Jiné možnosti cestovního ruchu, které by zde mohly být rozvíjené nezná. Leda, že by prý byly vyasfaltovány běžecké tratě, aby na nich mohli trénovat lyžaři na kolečkových bruslích. Na doplňující poznámku, týkající se koňské farmy ve Vítkovicích, odpověděl: No tak tohleto! Tyhle vedlejší činnosti, jo? To tam funguje? Tam jsem teda nikdy nebyl...“

KRNAP mu prý ovšem nevadí, až na nějaké předpisy. Podle něj dělá Správa naschvály, například když mu před léty dali její zaměstnanci cedulku na auto stojící u domu, že je údajně v zakázané zóně. Jinak s ní podle svých slov vychází. Tam, kde Správa všechno povolí, je podle něj umožněn

správný rozvoj. Stejně jako pro respondentku B, je pro něj problémem „zaneřádný“ les, v němž prý nelze zvednout ani klacík. Myslí si, že v něm asi probíhají nějaké výzkumy, kterým nerozumí. Na rozdíl od respondentky B se však nedomnívám, že by i v jeho případě šlo o nějakou elementární neinformovanost, ale spíše o nesouhlas s tím, čím by měl národní park být. On preferuje hory pro užitek a užívání si člověka, nejspíše však nesdílí potřebu setkávat se s člověkem nezasaženými kouty přírody, která se s jeho představou zábavy a relaxace nespojuje. Pravděpodobně i proto na činnostech KRNP pochválil pouze údržbu stezek.

Respondent F

I) Usuzuji, že kladně, ale respondenta trápí, že není dostatečně rozvinutý. Podle svých slov musí být sám rád za to, že je obec, ve které bydlí, turistickým a sportovním centrem. Nic jiného než cestovní ruch ve Vítkovicích prý nejde dělat. Ale jelikož pracovní místa neudrží, mohlo by podle něj být řešením vybudování tenisových kurtů, bazénů, které by částečně mohly vynahradit absenci pozic vázaných na zimu. Respondentovi se nelíbí, že mnoho podnikatelů a firem platí daně jinde, a místní živnostníci z cestovního ruchu také mnoho nemají, protože investoři dávají zakázky firmám odjinud. Rovněž vnímá jako problém jejich neukázněnost v odhazování odpadků. Takže ačkoliv vnímá návštěvníky obce jako potenciální zdroj příjmů, výhrady – a ne nevážné – k jejich působení má.

Mnoho z místních lidí má podle respondenta stejný názor. Totiž že se těžko dosahuje na peníze a na povolení. Na druhou stranu jsou tu potom lidé s úplně opačným názorem. Některým lidem zase vadí, například starousedlíkům zvyklým na klid. Ale v obci převažují lidé, které cestovní ruch živí.

II) Člověk prý musí něco dělat, jinak by zakrněl. Hodně pracuje na přístavbě domu. Volný čas trávil závodním lyžováním, ale za tuto aktivitu zaplatil kyčlí, kterou má teď umělou. Jezdí proto na kole. Je také hudebník, hraje na tahací harmoniku. Jezdí na country festivaly široko daleko. K tomu ještě rybaří.

III) Podle respondenta je problém, že jsou Vítkovice v KRNP, protože Správa prý nic nepovolí. Jednání s ní jsou prý zdlouhavá a všechno je o penězích. Respondent se domnívá, že pro návštěvnost je jeho existence nevýhodou. Lidé do nejkrásnějších částí Krkonoš nemůžou vstoupit: „Je to jako v zoologický zahradě – choděj po těch cestách a koukaj...“ Teď už to prý konečně pochopili a otevřeli II. zónu KRNP návštěvníkům, což někomu stačí. Respondent ovšem tvrdí, že výhodou Krkonoš je to, že jsou oproti jiným horám krásné. *(V této výpovědi vnímám rozpor, který si respondent pravděpodobně neuvědomuje, totiž že jsou dost možná krásné díky regulacím národního parku.)*

Celkově jsem z odpovědí nabyla dojmu, že respondentovi ochrana přírody národního parku příliš na srdci neleží, jelikož ji ani jednou nezmínil například při zmínce o stavbách nových vleků, a o KRNP neřekl jedinou kladnou informaci.

Respondentka G

I) Tato respondentka je dalším příkladem člověka z hlediska svého zaměstnání závislého na návštěvnících obce. Její klientela je ovšem, možná poněkud více než v případě respondentky D, rovněž specifická. I z toho zřejmě plyne její názor na přílišnou orientaci na sjezdové sporty. Domnívá se totiž, že další rozvoj podmínek pro lyžování, zvyšování kapacity sjezdových tratí nekoresponduje s přirozeným vývojem krkonošské krajiny, byl by neúnosný pro tuto venkovskou oblast a přesahoval by možnosti jejího zázemí. V obci prý bývá dokonce přelidněno, při vybudování lepšího zázemí pro návštěvníky by však jejich přibývání nebylo vyloženě špatné.

Respondentka rovněž vnímá nedostatečnou péči obce o její trvale žijící obyvatele. Některým prý může vadit to, že v obci není vyřešená infrastruktura. Vadí ji také orientace na výstavbu apartmánových bytů, a to i v místním kulturním domě (čímž má prý zmizet jediné kulturní zázemí ve Vítkovicích). Chalupářům, které do značné míry považuje za místní, zase může vadit narušování klidu, za kterým sem jezdí. Také chybí vize pro rozvoj, „tříští se tu velikášství těch apartmánových bytů a sportovišť s tím, co by třeba jiní hosté očekávali od pobytu na venkově, tzn. klid, příjemnou krajinu, výhledy, který by nebyly zhyzděny prostě takovouto výstavbou.“

Z výpovědí respondentky G se zdá, že z respondentů možná nejlépe chápe a ctí požadavky na krajinu a trvale udržitelný rozvoj v národním parku. Přitom má takový rozhled, že vidí i jiné možnosti rozvoje turistického ruchu ve Vítkovicích i v celých Krkonoších, přičemž si uvědomuje, že by se nemělo zapomínat na potřeby usedlíků, jako se tomu, podle ní, děje právě v jejím bydlišti.

II) Při starosti o penzion a farmu provozující ekologické zemědělství moc volného času nemá. Ten vyplňuje dalším vzděláváním, zvyšováním své kvalifikace, četbou knížek, cestováním. Rovněž se věnuje občanskému sdružení Janovka, jehož jsem spoluzakladatelkou. V zimě jezdí na běžkách, v létě se prochází.

III) O vztahu respondentky k horské krajině jsem již psala. Troufám si tvrdit, že je, podobně jako respondentka D, dobře obeznámena o významu existence národního parku a pravidlech pro jeho fungování. Tuto existenci podle svých slov vnímá většinou pozitivně. V oblasti Vítkovic mají podle ní lidé ještě spoustu možností jak trávit čas ve shodě s venkovskými aktivitami (procházky, sběr borůvek), ve vyšších polohách už to nejde. Domnívá se, že Správa KRNAP dělá horám dobrou službu ovšem jen v některých oblastech. Výhrady má k odsouhlasením výstaveb, kde měl park mnoho možností, které neuplatnil (viz. apartmánové domy na Mísečkách). Myslí si, že ochrana přírody by měla hrát prvotní roli, a zde má pocit, že to tak vždy nebývá.

Se Správou spolupracuje při schvalování vyjížďkových tras, jejichž schválení je třeba obnovovat. Hospodaří rovněž na části území 3. ochranné zóny, takže je domluva se Správou nezbytná. Pravidla KRNAP dodržuje, což považuje vzhledem ke své profesi za nezbytné.

Respondentka H

I) Docela si cení toho, že je tak klidná. Samozřejmě si váží turistů, kteří jsou do Vítkovic ochotni přijet, především v létě, kdy ti, kteří vyloženě nechodí po horách, nemají co dělat. Ale rovněž je ráda, že Vítkovice nejsou takové letovisko jako například Špindlerův Mlýn, takže je zde klid. Ovšem způsob, jakým jsou využívány, se respondentce tak úplně nelíbí. Byla by pro to, aby zde fungovaly restaurace nebo obchody, kam by lidé jezdili během roku, avšak naproti tomu

například místní apartmány vlastní lidé, kteří do nich jezdí dvakrát do roka a obci a jejímu rozvoji tak nic nepřinesou.

Někteří lidé v obci se turismus snaží omezovat. Mají například pocit, že udržování sjezdovek škodí hlukem rolby. Tito lidé přijedou z práce, chtějí klid, takže jim vadí. Prý si ale neuvědomují, že na tom, že do obce jezdí turisté, je závislá existence místního obchodu, restaurace atd.

II) Jejich obživa je na návštěvnicích obce závislá asi tak ze 70 % procent. Díky nim můžou existovat, ačkoli si nejvíce váží místních obyvatel, na jejichž pravidelných nákupech je obchod závislý.

Moc volného času prý nemají, pracují v obchodě, a pak se starají o své dvě chalupy. Jediný volný čas mají v neděli, protože je v práci nahradí někdo z jejich brigádníků. Respondentka čte esoterické knížky a jednou za čas jezdí na víkendové esoterické kurzy. V létě se jdou někdy s manželem projít po nějaké krátké trase a většinou to spojí s návštěvou známých. Občas zajdou do kina nebo do divadla.

III) Co se týče vztahu sportu a přírody, není pro respondentku lyžování samotné moc škodlivé ve chvíli, kdy je sněhová pokrývka. Výhrady by měla k umělému zasněžování kvůli chemickým příměsím a čerpání vodních zdrojů. Také například rolby můžou plašit zvěř. Jako problém vnímá čtyřkolky a skútry, protože s nimi řidiči jezdí mimo cesty, vypouští výfukové plyny a dělají hluk.

Na otázku, jak vychází se Správou KRNP, odpověděla, že docela dobře. Považuje ale za chybu, že o jedné věci rozhoduje jeden člověk, jehož rozhodnutí nejsou konzistentní. Jak slýchá, stává se tohle v případě rozhodování o architektuře, hodně často, přitom by o všem mělo rozhodovat více lidí. Podle ní je správné, že jsou Vítkovice v chráněném pásmu a názory KRNP akceptuje, ačkoli ne vždy s nimi souhlasí, protože se podle ní nic nemá přehánět. Prý má sama možná méně problémů proto, že mají s manželem roubenou chalupu a ne normální dům. Váží si blízkosti přírody.

Respondent a respondentka I

I) Respondenti vnímají ruch v obci kladně, skýtá pro ně jen málo záporů. Berou ho jako hlavní zdroj obživy pro místní obyvatele, kteří jsou rádi, že za prací nemusí dojíždět. Na druhou stranu se jim příliš nelíbí, že při budování nějakého nového zařízení nemohou místní na nové pracovní pozice příliš spoléhat, jelikož si investoři mnohdy vozí vlastní lidi - často „levnější“ Ukrajince - a mnoho místních je nezaměstnaných. Sami jsou pro rozšiřování nabídky o golfové hřiště či možnosti večerních, sálových aktivit, které by přivedly a udržely více návštěvníků. Celkově jsou, i přes těžkosti, které život v horské vesnici přináší, ve Vítkovicích šťastní.

Názory v obci se prý různí. Někdo je proti sebemenšímu rozvoji, někdo by chtěl rozvoj přehnaný. Na druhou stranu jsou prý místní rádi, že jejich děti můžou využívat skiareál Aldrov.

II) Respondent pracuje asi z 50% pro chalupáře.

S manželkou zahrádku, pro radost chovají ovce (na maso), které spásají pozemek. Na televizi se téměř neřadí (někdy na sport). Občas jezdí někde na dovolenou. Ve Vítkovicích je podle nich vše

závislé na autě, takže na nákupy jezdí jinam. Občas přijede dcera s vnučkou, někdy jedou za rodiči, na zahradě grilují.

III) Podle svých slov se respondenti snaží přírodě spíše přizpůsobovat, než aby se přizpůsobovala ona jim. Je třeba, aby „k něčemu“ vypadala.

Na otázku vnímání existenci NP odpověděli, že jim nevadí, že v něm žijí. Výhody požívají, co se týče chovu ovcí. Oběma se nelíbí jednání úředníků, například co se týče respondentovy profese – rozpory existují ve věci stavebních povolení, údajně neexistují pravidla, kterých se má úředník striktně držet, a často prý rozhoduje podle sympatií. KRNP prý pak dělá některým lidem, kteří by zde chtěli žít a něco si dělat na svém domě, problémy. Rovněž v obci chybí byty, protože plánovanou výstavbu prý KRNP zakázal, což ovšem respondent neví jistě. Nicméně nahoře v obci vznikla nová „řadovka“, prý s požehnáním národního parku, což mu přijde podivné. Při takových krocích se podle něj pak ztrácí uplatnění KRNP v ochraně přírody.

Respondent J

I) Respondent je rád, že jsou Vítkovice takové turistické a lyžařské centrum, už proto, že sám býval velký lyžař. Domnívá se, že pokud by vleky a nová lanovka nebyly vybudovány, postupně zde lyžování skončí. Pro výstavbu nových vleků a sjezdovek by však určitě nebyl. Myslí si, že více sjezdovek už zde nemá cenu stavět. Jejich stávající počet stačí. Více lidí by tam stejně nepřijelo. Průjezd aut mu nevadí. Bere to tak, že jsou Vítkovice rekreační centrum, do kterého se lidé musí nějak dostat. Lze tedy říci, že současný stav zimní sezony je pro něj vyhovující, rezervy vidí pouze v letní sezoně, přičemž by prý fandil i golfu.

Místním prý směřování obce k podpoře turismu a sportu nevadí.

II) Moc času nemá, protože staví dům. Volný čas tráví jízdou na běžkách, přes léto s dětmi na kole. Také chodí s dětmi sbírat houby. Snaží se prý dělat všechno. Nečte.

III) Když respondent žádal o stavbu domu, KRNP mu ji prý nechtěl povolit kvůli její velikosti, která je oproti vítkovickému apartmánovému domu čtvrtinová. (Myslí si ale, že ten schvalovací proces přes něj tenkrát nešel, ale povolilo ho MŽP, tedy že majitelé KRNP tenkrát obešli.) Na Správě podle něho mají na všechno několik měřítek, nemají striktně daná pravidla, kterých by se místní měli držet. Například za několik let několikrát změnilo nařízení ohledně barvy střechy. Potom taková nařízení ztrácejí smysl. Existenci národního parku však vnímá kladně, protože má Správa velké pravomoci rozhodovat o tom, co v Krkonoších bude, a co ne. Ochranu krajiny a přírody prý vítá.

Respondentka K

I) Jak už jsem napsala v jiné části textu, život v obci respondentka K příliš nesleduje, jelikož celá její rodina do školy, za prací, za kulturou či na jídlo dojíždí do Jilemnice. Jelikož se proto příliš nevidá s místními, vídá se ještě méně s chataři či chalupáři, a skoro vůbec nesleduje návštěvníky obce. Přesto o nich říká toto: „Lezou mi strašně na nervy. (...) Oni přijedou a myslěj si, že všechno

bude hotový, všechno udělaný, a oni si budou užívat.“ Chápe je, že si přijedou odpočinout, ale obci, krom koupě permanentky, prý nic moc nepřinesou. Samotná hustota cestovního ruchu jí prý však nevadí.

Také si myslí, že vzhledem k tomu, že spousta místních lidí pronajímá své domy a penziony, tak jim návštěvníci nejspíše nevadí, spíše je vítají. Jsou zdrojem jejich obživy. Myslí si, že lidem v dolních Vítkovicích tu cestovní ruch opravdu nevadí, ale názory lidí v horních Vítkovicích by podle ni mohly být odlišné, protože těch se ruch dotýká mnohem více (jsou tam postaveny apartmány).

II) Vzhledem k tomu, že dojíždí do Jilemnice pracovat, moc volného času nemá. Když má s manželem volno, hledí odjet za rodiči „do nížiny“. V zimě ji to ve Vítkovicích vyhovuje, a dokonce se jí tu líbí, ale v létě raději jedu někam, kde je tepleji. Trochu jezdí na sjezdovkách. Občas si s dětmi vyjdu na koňskou farmu. Za kulturou čas od času vyjede do Jilemnice.

III) Respondentka prý k horám citový vztah nemá, ale vadí ji lidé, kteří chodí mimo stezky a dělají v národním parku nepořádek. „Ne, že bych byla vyloženě nějaký ekolog, ale vadí mi, když tady sbíráme plastové lahve (...) a podobný binec. Že jim je to celkem jedno.“ O jejich požadavcích na vzhled horské krajiny příliš nenapoví prakticky si odporující výpovědi, totiž že jí prý apartmány na Mísečkách nevadí a je pro dostavbu zbývajících etap, zároveň by jí však vadila výstavba nových domů, které by zhyzdily krajinu. Přesto mám pocit, že ačkoli tedy mluví o národním parku, vadí jí evidentně spíše problémy, které jsou „univerzální“ pro jakékoli prostředí, nejen že ne vyloženě horské, ale dokonce také ne vyloženě „přírodní“.

Jinak jí prý národní park „nevadí“ a nevnímá ho „jako zlo“. Na otázku, jestli do Krkonoš táhne existence národního parku návštěvníky, odpověděla, že ano, ale spíše do vyšších poloh, ne do Vítkovic. Výhrady má k údajnému zablokování záměru opravit silnici, kterou bylo třeba rozšířit, Správou KRNAP. Silnice prý nakonec „spadla“ a stejně se musela opravit. Takové záležitosti jsou prý ale vždy o lidech.

Respondent L

I) Z respondenta L přímo číselně nespokojenost se současným stavem v obci, a to po všech stránkách, nejen v souvislosti s cestovním ruchem a sportem. Provoz o víkendech a jarních prázdninách ho obtěžuje, je podle něj nadměrný, v některých měsících až havarijní. Vyloženě mu vadí lyžařský ruch a doprovodná automobilová doprava, kdy jsou mnohdy i porušovány zákazy vjezdu. Nevadí mu však turisté v letních měsících a to, že je obec stále více vyhledávaná rekreanty či turisty vnímá spíše kladně. Myslí si ale, že by dojíždějící „Pražáci“ někdy mohli být ohleduplnější a rovněž láteří nad vzrůstem kriminality. Respondenta také velice znepokojuje zadluženost obecní pokladny a přílišná orientace jejího vedení právě na sport. V době, kdy vykonával funkci starosty, přinášel prý provoz vleku, i při tehdejších cenách, zisky využitelné pro jiné nutné věci, například asfaltování cest. Rovněž nevnímá pozitivně ani výstavbu apartmánů.

Celkově jsem nabyla pocitu, že respondentovi, coby bývalému dlouholetému starostovi, nevyhovuje především směřování rozvoje obce, kdy se zapomíná na její obyvatele, kteří jsou navíc během zimní sezony obtěžováni nadměrným počtem lidí, a především automobilů.

II) Respondent dříve jezdil na běžkách a skákal na lyžích. Prý však i na i na sjezdovkách. Sportu fandí v televizi, jinak už sleduje televizi málo, dívá se na zprávy a čte teletext. Pro něj, jako důchodce, je volný čas ten, který netráví při práci na zahrádce. Baví ho truhlařina.

III) Jako problematické vnímá dnešní velmi složité podmínky, které ukládá KRNAP (například při výstavbě nového bytového domu ve Vítkovicích), což se však vylučuje se skutečností, že apartmánové domy byly schváleny na první odhlasování a nikomu prý nevadily. „Dřív se na Mísečkách nemohlo ani hnout prstem! Jak je to možné při té předpokládaný, trvající ochraně přírody?“ Sám nicméně vítá fakt, že jeho obec patří do KRNAP, protože si myslí, že někdo dohlížet na přírodu musí. Podle svých slov neměl on sám s lidmi z KRNAP problém, vždy spolu vycházeli.

Respondent a respondentka M

I) Jak jsem již zmínila výše, respondenti M se mi zdají být ve své vesnici spokojeni, což potvrzují i jejich tvrzení, že jim ruch v obci nevádí, protože i přes jeho působení jsou Vítkovice poměrně klidné místo. Podle respondentky si místní po zániku továrny a statku cení každé pracovní pozice v obci, což pravděpodobně platí i pro ni samotnou. Oni i ostatní místní lidé jsou prý zvyklí, že je v obci o sezonách mnoho lidí a například musí stát v řadě při nakupování v místním obchodě.

II) Respondent hodně chodil pěšky v rámci svého zaměstnání poštovního doručovatele, ale i mimo zaměstnání se věnoval horským výšlapům. Celkově o sobě může říci, že je sportovec, v současnosti má však už nemocné nohy. Sjezdové lyžování se ženou nikdy moc neprovozovali, spíše jezdili na běžkách. Respondentovou vášní je ovšem v současné době fotografování. Rovněž se z vlastní iniciativy věnuje údržbě okolí domu. Před lety prý dokonce vytvářel pod okny kluziště, na kterém hrál hokej.

III) Celkově se prý změnil přístup lidí ve využívání hor. Dříve se neustále chodilo, všude po okolí se došlo pěšky, což provozovali i samotní respondenti. Dnes jsou lidé trochu pohodlnější, více využívají automobil, přesto když do hor přijedou, nějaký výšlap si udělají.

Aktivity správy národního parku prý respondenti nijak nepociťují, na osobní zkušenosti v jejich případě nedošlo. Problémy prý mívají lidé například s přestavbami domů (např. pro povolení vikýřů) kvůli porušování rázu krajiny. S existencí NP (včetně území obce) vyjádřili manželé spokojenost, protože zabraňuje devastaci přírody a v horách jsou udržované stezky. Sledují, že se obec musí radit se Správou KRNAP, rozhodování jsou vázána na jeho povolení, ale problémy si podle nich vzájemně nedělají.

5.5.3.2. Shrnutí

Jaký mají tito lidé k turistickému ruchu a sportovním aktivitám ve své obci vztah?

V této otázce panovaly názory od téměř bezvýhradného souhlasu, přes jejich poměrnou ignoraci, až po naštvání z míry zasažení místa jejich bydliště. Nikdo z respondentů však nevnímal vyložené

negativně samotný cestovní ruch či sportovní aktivity, jejich postoje se rozcházejí spíše kvůli rozličnému vnímání intenzity zatížení obce.

Shoda přirozeně nastala v pozitivním vnímání toho, že s sebou přináší výtěžek a pracovní pozice pro místní obyvatele. Povědomí o jejich počtu, ale především váha, která byla tomuto počtu přikládána, pak významně ovlivňovala celkový postoj respondentů k situaci kolem nich. Respondenti mají rovněž různé požadavky na klid a bezpečí v místě svého bydliště, na dostupnost služeb tamtéž či na vyváženost obecního rozpočtu. Někteří z nich jako další důvod k tomu, proč ji vnímají spíše pozitivně, uvedli svou lásku ke sportu.

Coby poněkud závažný problém se ukázalo chování návštěvníků, což vychází už z výčtu negativ, uvedených výše. Vedle zatížení obecního rozpočtu provozem skiareálu byla arogance, povýšenost či neohleduplnost nejzmiňovanější stížností respondentů. Lyžaři, ale i ostatní sportovci, turisté, či dokonce i chataři a chalupáři, se podle některých respondentů spoléhají na výši svého konta nejen při svých zakázaných aktivitách, ale i při běžném jednání s místními občany.

Když odpovědi respondentů shrnu, vychází mi různě intenzivní pozitivní vnímání stavu cestovního ruchu a sportu ve Vítkovicích i na Mísečkách, avšak až na jediného respondenta s bydlištěm na Horních Mísečkách, nebyl tento postoj bezvýhradný. Výčet negativ ukazuje na největší problémy spojené s cestovním ruchem ve Vítkovicích.

Jaký je volný čas lidí z Vítkovic?

Respondenti si velmi často stěžovali, že volný čas nemají. Považuji to však za výroky, při kterých může docházet k nedorozumění. Čas mimo své zaměstnání totiž tito respondenti mnohdy tráví s dětmi nebo prací na svém domě a jako volný čas nazývají zbytek času, který nevyplňují ani těmito - pravděpodobně nevyhnutelnými - aktivitami. A tito respondenti skutečně uvádějí, že se starají o děti (B, K). Respondent E, žijící v tvrdém klimatu horské osady, dokonce hovoří o těžkém životě v horách a o čase, který mu starost o dům a jeho okolí zabírá. Starat se o svůj dům musí i jeho sousedka D s manželem, ovšem i respondenti A, I či L, kteří shodně obývají vlastní dům. Respondent C podle svých slov tráví většinu času ve své hospodě, o kterou se musí starat po všech stránkách a všechny vyvíjené aktivity pro něj práce jsou. Volný čas proto prý nemá také. Pojem volný čas je proto velmi relativní, z toho důvodu budu zvlášť probírat aktivity, které se dají s určitostí považovat za koníčky.

Pro můj výzkum je velmi užitečné zjištění, že respondenti mezi svými volnočasovými aktivitami často uvádějí sport. Někteří obyvatelé Vítkovic skutečně využívají možnosti, které se jim v místě jejich bydliště nabízejí. Pro přehlednost jsem vytvořila následující tabulku:

SPORT

	Sjezdové lyžování	Běžecké lyžování	Cyklistika	Kolektivní sporty	Pěší turistika
Respondent A	x	x	vyjíždky na hřebeny	fotbal	
Respondentka B					
Respondent C					
Respondent F	v minulosti		x		

Respondentka G		x			x
Respondentka H					
Respondenti I					
Respondent J	x	x	x		
Respondentka K	x				
Respondent L	v minulosti	v minulosti			
Respondenti M		v minulosti			v minulosti

Respondentka D		x			x
Respondent E	x		x		x

Liší se samozřejmě intenzita, s jakou respondenti tyto aktivity provozují. Respondenti A a E, kteří svým způsobem oba na vleku pracují, lyžují velmi často, zatímco respondentka K jen občas. Bývalý vášnivý lyžař a skokan L dnes již nelyžuje, stejně tak zraněný respondent F. Běžeckým lyžím před sjezdovými zase dávají přednost respondentky G a D, které mají shodně výhrady proti rozšiřování sjezdovek. Podobné preference měl i respondent F.

Respondenti také rádi cestují. Respondent A uvádí svou zálibu v lyžování za hranicemi, za teplem či příbuznými se často vydává respondentka K, někdy i respondenti I, pro respondenta C je dovolená jednou do roka jediná příležitost odpočinku. Oblíbené zdá se být také houbaření (B, D, J) Respondent M zase, vzhledem ke zdravotnímu stavu, vyměnil sportovní aktivity za fotografování.

Výjimečným případem je respondentka G, která jediná uvádí, že ve volném čase čte, vzdělává se, zvyšuje si kvalifikaci a věnuje se aktivitám v občanském sektoru. Těmto aktivitám se skutečně ostatní respondenti nevěnují, přičemž to, například v případě kultury, zdůvodňují nedostatkem času (A, C, D, E). Vyloženě na kulturní akce dojíždí respondentka K do Jilemnice, jelikož takové možnosti ve Vítkovcích nejsou (pokud nepočítám tři zábavy do roka).

Respondenti a příroda

Z výpovědí respondentů mám pocit, že přírodu kolem sebe velice často považují za jakousi samozřejmost, jejich přirozený statek k užívání. Mnohdy se k ní vůbec nevyjadřují, nebo ji téměř ignorují (C). Snad by si začali uvědomovat benefity, které jim přináší, až ve chvíli, když by ochrana nad ní byla zrušena a jejich životní prostředí by se začalo proměňovat. To by ovšem na druhou stranu mohlo některé respondenty spíše potěšit, jelikož jejich požadavky na životní prostředí jsou bližší městskému parku, než parku národnímu (především respondentka B). Chtějí les, ve kterém by bylo možno pohodlně houbařit – kulturní les využitelný pro lidské aktivity. Respondent E ji podle mého dokonce cení spíše jako nějaký estetický doplněk pro lidskou zábavu. Pořádkumilovnost některých respondentů, která ovšem nemusí s přírodou jako takovou přímo souviset, se pak projevuje rozhořčením nad odhazováním odpadků podél cest (K), nebo dokonce jejich sběrem (D).

Celkově se respondenti zajímali spíše o krajinu a její vzhled (A), než o jednotlivé přírodní organismy, které jsou její součástí. Vyloženě kladný vztah k přírodě ve všech jejích součástech se

projevuje v zájmu, či dokonce v péči respondentky D o vzácné orchideje rostoucí u jejího domu. Velmi citlivý vztah k ochraně přírody zdá se má i respondentka G, která chová koně v souladu s horskou krajinou, uvědomuje si poškozování vegetace při špatném provozu skiareálů a stěžuje si na nedostatečnou ochranu přírody Správou. Podobně kritizuje údržbu sjezdovek respondentka H, které vadí umělé zasněžování, čerpající vodní zdroje a znečišťující chemickými příměsemi.

5.5.4. Jak jejich názory souvisí s jejich způsobem obživy a se způsobem, jakým tráví volný čas?

Při rozhovorech se pochopitelně ukázaly zřejmé souvislosti s prací či zálibami, ovlivňující celkovou orientaci odpovědí.

Vydělávající na lyžařské sezoně

Podle mého předpokladu skutečně velmi mnoho záleželo na svázanosti výdělku respondentů s lyžováním jako takovým, tzn. s provozem ski-areálů. Ten byl rovněž svázán s jejich samotnými sportovními, konkrétně lyžařskými aktivitami. Tak starosta obce (a rovněž majitel penzionu), který ji vede k celkové orientaci na sport, a sám sportuje, ruch v obci vnímá spíše pozitivně, a to z hlediska výdělků pro obec, i svých vlastních fyzických aktivit. V jeho případě však, přirozeně, nejde o jeho přímé výděly a udržení jeho pracovní pozice (ačkoli je tu samozřejmě možnost „popravy“ u voleb). V případě respondenta E je situace podobná, ovšem jiná v tom, že jeho obživa je na ski-areál vázána naprosto, za svou práci pobírá ovšem plat. Jelikož je však vášnivý lyžař, je jeho podpora lyžování ve Vítkovcích, i v Krkonoších vůbec, téměř bezvýhradná. A do třetice je zde respondent F, který jeden ski-areál vlastní a sám, až do svého úrazu, aktivně lyžoval. Ten si na návštěvnost obce rovněž nestěžuje, naopak jí vítá a potřebuje. Jeho stížnosti směřovaly spíše na fakt, že místní lidé nedokážou, nebo vinou špatných zákonů nejsou schopni, vytěžit z ní maximum.

Majitelé penzionů a stravovacích zařízení

Obživa dvou těchto respondentů je rovněž vázaná na nocleh přijíždějících lyžařů, i dalších návštěvníků obce, protože jak respondent A, tak respondent F vlastní své vlastní penziony. Návštěvníky v obci přirozeně vítají i další dvě respondentky (D, G) – spolumajitelky penzionů. Jelikož však jejich výdělek není se sjezdovým lyžováním přímo spojený (převažuje klientela rodin s dětmi), jejich preference směřují i k jiným způsobům vyžití jejich hostů a rozšiřování ski-areálů nefandí, jelikož jsou toho názoru, že na budování velkého lyžařského střediska nejsou v Krkonoších podmínky. To přináší problémy s přeplněností obce, ve které chybí nedostatečné zázemí a narušováním klidu, jinak přirozeného pro venkov. Zvláštním případem je majitel hospody, který se ponejvíce věnuje chodu svého podniku, na jiné zájmové aktivity podle svých slov nemá čas. Sezonní příliv zákazníků tak vnímá pouze jako příliv hostů svého hostince, z čehož samozřejmě vyplývá, že ho vnímá jako užitečný z hlediska svého zisku (podle jeho slov navíc jako jakousi zábavu). Co se tedy týče pohostinských a ubytovacích zařízení, je vztah jejich vlastníků k různým aktivitám návštěvníků ovlivněn složením vlastní klientely těchto podniků. Neměla bych zapomenout na původně nezamýšlenou respondentku M, která je zaměstnaná v hotelu Jasmín, jehož návštěvnost je v rámci obce výjimečná svou stabilitou prakticky během celého roku (např. díky skupinovým zájezdům důchodců či škol v přírodě). Respondentka se snad i proto nedomnívá,

že je návštěvnost obce třeba nějak zvyšovat, nevnímá ji však zároveň jako škodlivou, spíše jako samozřejmou a přiměřenou možnostem Vítkovic.

Lyžaři

Jak jsem již předestřela, samotné sjezdové lyžování přirozeně zvyšuje toleranci k negativním aspektům jeho provozování. Když pomineme již zmiňované respondenty A, E a F, lyžují rovněž respondenti J, K a v minulosti i respondent L. Respondent J, příbuzensky svázaný s respondentem F, se proti lyžování negativně nevyjadřuje, má ho rád, avšak provozuje i jiné sporty, včetně lyžování běžeckého. I proto pro podle něj není další rozšiřování ski-areálu správným směrem rozvoje turistického ruchu a sportu ve Vítkovicích, který by se měl ubírat i jinými směry, především v letní sezoně. Respondentka K je občasná lyžařka, a jelikož je se samotnou svou obcí málo sžitá, nevyjadřuje žádné znepokojení nad působením aktivit ski-areálu. A nakonec bývalý lyžař, respondent L, je zvláštní případ člověka, který měl za svého působení v čele obce lyžování sám na starosti, nabízí se mu srovnání předchozích desítek let, kdy bylo ve Vítkovicích klidněji, proti čemuž hodnotí současnost jako příliš intenzivní. Až na něj se tedy u ostatních lyžujících respondentů ukazuje zvýšená tolerance k jak vyššímu počtu lidí v obci, tak k dopravním problémům, které se na něj váží.

Zaměstnanci obce

O starostovi Vítkovic jsem se již zmínila výše. Návštěvnický ruch vnímá spíše pozitivně, a to především z hlediska výdělků pro obec. Problémy vidí v zátěži služeb, především odpadových. Prakticky opačný postoj zaujímá školnice, jejíž práce s cestovním ruchem nesouvisí, a která nesportuje, příliš necestuje, cestovní ruch v podstatě ignoruje. Všimá si spíše toho, co v obci chybí a vadí stálým obyvatelům. Přímo fyzicky jí vadí jen nebezpečný průjezd obcí (příp. pach koní z farmy Hucul).

Další pracující v obci

Již jsem upozornila na to, že i jiné profese vykonávané v obci jsou do značné míry propojené s její návštěvností. To přirozeně také ovlivňuje vztah k návštěvníkům, včetně preferování některých z nich oproti jiným. Tak řemeslník preferuje chataře a chalupáře, či majitele menších penzionů, kteří mu dávají zakázky, oproti například majitelům objektů, kteří si na tyto práce platí firmy odjinud, či vlastníků apartmánových domů. Majitelka obchodu, na návštěvnicích podle vlastních slov závislá z 60%, je rovněž ráda, že svou živnost může vykonávat i díky nim. Zákazníků má ovšem, především přes zimu, dostatek, takže nemluví o tom, že by si sama přála zvýšit jejich počet. Při jejích kontaktech s prakticky všemi lidmi, kteří se v obci pohybují, a celkové snaze o to, aby byla v obraze, si však všimá i negativ, které lyžování přináší, její výtky však padají především na hlavy vůči přírodě necitlivých provozovatelů areálů.

Dojíždějící za prací

Oba dva respondenti dojíždějící do práce mimo Vítkovice jsou shodou okolností rovněž lyžaři, ke kterým jsem se již vyjádřila. Vnímají míru zatížení obce, ovšem o problémech spojených se současnou návštěvností se příliš nevyjadřují. Vzhledem k jejich profesní nezávislosti na cestovním ruchu a sportu a k jejich mobilitě jsou i jejich aktivity pestřejší, tedy ne vyloženě sportovní. Od

toho se odvíjí jejich představy o orientaci obce, které se netýkají pouze lyžování (respondentku K trápí spíše zanedbávání komunikací a respondent J hovoří o jiných možnostech vyžití).

Chodci

Pravděpodobně specifickou skupinou jsou lidé, kteří se do hor vydávají na pěší túry. Jejich vztah k životnímu prostředí, a především jejich požadavky na vzhled krajiny, jsou předpokladatelné s ohledem na důvody, proč tuto aktivitu vykonávají. Tito lidé pak mnohdy nazouvají v zimě běžky a sjezdovým lyžím příliš neholdují (respondenti D, G, v minulosti M). Jsou zvyklí se pohybovat v přírodě, mít estetický prožitek ze sledování krajiny, který však mohou narušovat, odpadky podél cest, pošlapaný porost či vykáčené pruhy sjezdových tratí ski-areálů (přímo tuto skutečnost však respondenti nejmenují). V souvislosti s těmito svými aktivitami a jinému vztahu k životnímu prostředí pak konkrétně respondentky D a G více sledují negativní vlivy aktivit návštěvníků hor, a to nejen lyžařů.

Důchodci

Velmi rozdílné pohledy mají dva dotázaní důchodci – jednomu intenzita cestovního ruchu v obci nevádí, druhého obtěžuje. Oba v mládí jezdili na lyžích či se věnovali dalším sportovním aktivitám. Rozdíly teda mohou spočívat v rozdílném předchozím povolání, kdy respondent L ve funkci starosty směřoval vývoj obce jiným směrem, než je tomu dnes.

Role rodinných svazků

Ve Vítkovcích jsem krom respondentů L, kteří jsou v současné době v důchodu, nenarazila na nikoho, jehož rodina by z hlediska výtěžku nebyla alespoň částečně závislá na turistickém ruchu a sportovních aktivitách. Vědomí jakési existenční závislosti na těchto aktivitách tedy prostupovalo odpovědi všech respondentů, proměňoval se jen charakter kritik a jejich intenzita.

5.5.5. Jak jejich názory souvisí s jejich vztahem k přírodě, s jejich požadavky na životní prostředí kolem nich a s jejich vnímáním existence KRNAP, který zahrnuje i jejich obec?

Velké rozdíly se ukazují v tom, jaké mají respondenti požadavky na „přírodu“ kolem sebe. Někteří sami označují svůj vztah k ní kladně, jen někteří ji ovšem věnují péči ve svém volném čase (např. respondentka D). Respondenti I vyjádřili svůj vztah k přírodě jako přizpůsobování se. Podle respondentů M se vztah k horám a jejich využití mění, jelikož mladá generace leniví, a neláká ji pěší turistika, což dokládá i tvrzení starosty, který se domnívá, že se starší generace chovala k přírodě obecně lépe.

Respondent C svůj vztah k přírodě dokonce nedokázal definovat, když mi váhavě odpověděl: „Nevím, jaké k ní mám vztah... tak tady bydlím, tak se mi tady asi líbí.“ Nabízí se proto myšlenka, že život v horách nepřináší automaticky nějaký pocit vztahování se k přírodě. V případě tohoto respondenta se totiž zdá, že nad dobrým pocitem z přítomnosti přírodních krás převažuje spíše uspokojení výhodami klidu a obecněji jakési intimity venkova.

Dva z respondentů (B, E) vyjádřili rozhořčení nad dnešním stavem místních lesů, které prý nemají s národním parkem mnoho společného (neuklizené větve ležící na zemi atp.) Zcela opačný názor

má ovšem respondentka D, která je se stavem lesů mnohem spokojenější, než před 15 lety. Respondentka B se o přírodu zajímá pouze coby houbařka, lesy by proto měla ráda vyčištěné od větví a kmenů, a tedy pohodlné pro chůzi a houbaření. Nemá ráda pach koňského trusu. KRNP jí prý nic nedává a neříká. Respondent E si přeje, aby byly v Krkonoších budovány další sjezdovky. Vadí mu regulace lyžování, výstavby či dalšího rozvoje ze strany Správy KRNP. Zároveň je však rozhořčen za devastaci mladých stromků neohleduplnými snowboardisty. Krajinu kolem sebe vidí ideálně jako co nejlépe přizpůsobenou potřebám člověka. Respondentce D se myšlenka rozšiřování krkonošských ski-areálů nezamlouvá. Zaměřuje se na svou klientelu rodin s dětmi, v lesích sbírá z vlastní iniciativy odpadky, nebo se stará o louku, na které rostou vzácné orchideje. Přímoú souvislost mezi zálibami a prací, vnímáním přírody a vyjadřováním názorů, které s ní souvisí, tedy na tomto příkladu můžeme vidět v případě respondentů D a E, jejichž záliby se odlišují, ačkoli jsou oba, více a méně, závislí na sjezdovém lyžování. V případě respondentky B ovšem nemůžeme jednoznačně říci, proč vnímá jako přírodu hodnou národního parku přírodu natolik člověkem přetvořenou a jemu přizpůsobenou.

Souvislosti se zálibou ve sjezdovém lyžování a benevolencí s výstavbou dalších sjezdovek můžeme pozorovat například i u respondenta F. Starostův názor byl v této věci přirozeně umírněnější, jelikož se cítí být sám zavázán ve věci ochrany krajiny a přírody. Běžcům na lyžích benevolence v neustálém rozvoji sjezdového lyžování výhody nepřináší, někteří z nich vnímají budování nových sjezdovek doslova jako problém. Respondentka H, která se o dění kolem sebe celkově hodně zajímá, vnímá jako problém umělé zasněžování svahů, odčerpávající vodní zdroje, a mnohdy obsahující nepovolené chemikálie.

Další sportoviště, plánovaná k vybudování v obci, z hlediska ochrany přírody či zachování krajiny, respondentům nikterak nevadila, názory se lišily jen v případě golfu. Respondentka G se vznikem hřiště nesouhlasí především kvůli narušení krajinného rázu a posekání kvetoucí louky, jiní respondenti se neshodují v tom, jestli má golf ve Vítkovicích budoucnost z hlediska finančních výdělků, či nikoliv.

Mimo její zástupkyni, vyjmenoval coby možnost rekreace pouze jediný respondent ekofarmu, navštívila ji přibližně půlka dotazovaných. Respondent E o její existenci dokonce vůbec nevěděl a považuje ji za „vedlejší“ činnost, respondentce C vadí pach koňského trusu.

Vztah obyvatel Vítkovic ke KRNP

Existenci KRNP všichni respondenti více či méně vítají a schvalují, nebo alespoň respektují. Většina z nich vnímá ochranu přírody jako potřebnou. Podle některých však chybí osvěta ze strany ochránců, díky které by lidé lépe chápali jejich počínání, a rovněž pochopili, proč vůbec jsou Krkonoše národní park. Jen někteří si proto myslí, že je tato skutečnost výhodou i z hlediska jejich návštěvnosti, respondenti E a F se dokonce domnívají, že může návštěvnost snižovat, což pro ně osobně není pozitivní. Respondent F je majitel vleku a penzionu, a rovněž lyžař, díky čemuž se můžeme domnívat, že bere v potaz především návštěvnost lyžařskou. Rovněž Respondent F soustřeďuje svůj zájem především na lyžování, které ho živí a baví. V horách podle něho nelze dělat nic jiného, než lyžovat a není nic, za čím jiným by do nich návštěvníci přijeli.

Všichni respondenti se domnívají, že jsou rozhodování Správy KRNP ve věcech omezování výstavby buď neprůhledná, zdlouhavá, přehnaná, nebo dokonce nesmyslná. Neexistují prý jasná a

jednotná pravidla, podle čeho by se řídila, mnohá z nich má na starosti jen jeden člověk, který může být neobjektivní, nebo dokonce zaujatý. Podle respondentů G, I a L se proto může vytrácet prvotní význam vzniku národního parku, tedy ochrana přírody. Respondent F dokonce vyjádřil podezření z braní úplatků. Tyto vyjádřené názory přirozeně zaznívají s největší naléhavostí z úst lidí, kterých se přímo dotýkají, nebo v minulosti dotknuly, a to je nejen případ majitele či zaměstnance skiareálu, ale i lidí, kteří museli nějakým způsobem omezovat plány výstavby nebo úprav svého domu (C, J), nebo tyto zásahy sami podnikají (I).

5.5.6. Co nelze opomenout: vzdálenost bydliště respondentů od sjezdovek a silnice

Vnímání zatížení obce cestovním ruchem či sportem do značné míry záleželo také na tom, na jakém místě Vítkovic či Míseček respondenti bydlí. Toto hledisko jsem ve výběru dotazovaných nezohlednila, naštěstí je však vzorek poměrně reprezentativní, i navzdory tomuto faktu. Například respondentka D, která bydlí hned u parkoviště na Mísečkách, měla velký problém s hlukem a přetlakem tamní návštěvnosti. Respondent I a jeho žena, kteří bydlí na kraji Vítkovic, u boční prašné cesty, na druhou stranu přiznávají, že až k nim ruch obce nedoléhá, a i proto se k němu v prvním plánu nevyjadřují, nehodnotí ho pro život ve svém domě jako citelný problém. Někteří z dotázaných zmínili skutečnost, že je v „dolních“ Vítkovicích větší klid, než v „horních“, ve kterých se nachází ski-areály. Respondenti M si chválí možnost odejít z bytu a nezamknout, což je prý možné kvůli tomu, že jsou Vítkovice stále vcelku málo zasažené turistickým ruchem a s ním spojenou kriminalitou.

Fyzická blízkost aktivit návštěvníků obce je pro jejich hodnocení místním obyvatelstvem skutečně jedním z klíčových aspektů. V případech, kdy jsou obyvatelé obce na turistickém ruchu ekonomicky nezávislí, může být, troufám si tvrdit, dokonce aspektem nejvýznamnějším. Tento ohled by v dalších výzkumech jistě stál za zvážení.

5.6. Apartmánové domy - aktuální problém Krkonoš

5.6.1. Problém výstavby apartmánových domů

Výstavba apartmánových domů¹¹ v Krkonoších je aktuální a zvučné téma. Vzhledem k jeho akcentování během rozhovoru jsem se rozhodla věnovat mu krátkou kapitulu, včetně výčtu a zdůvodnění názorů a výhrad respondentů na něj.

¹¹ *Jako apartmán bývá označována jednotka pro ubytování, která má minimálně ložnici, obývací pokoj, ložnici, sociální zařízení, a někdy i kuchyňku nebo kuchyňský kout. Apartmány jsou budovány v tzv. apartmánových domech (bytových domech), obsahujících často až několik desítek bytových jednotek. Jednotlivé apartmány jsou rozprodávány do bytového vlastnictví. Vlastníci je využívají pouze k rekreačnímu pobytu (nemají zde trvalé bydliště), případně je za podobným účelem dále pronajímají. (Flousková a kol.: Apartmány ANO či NE str. 3)*

Koupě horského apartmánu je považována za výhodnou investici, protože jejich výstavba proběhla v řadě krkonošských obcí, a navíc se v ně proměňuje i řada penzionů, soukromých bytů i historických staveb (roku 2008 čítal jejich počet 3 778 apartmánů). Legislativně však tento termín zakotven není. Pro investora skýtá výstavba apartmánů pouze malá rizika, jelikož je má mnohdy prodané již před jejím zahájením. Obce si od ní slibují nárůst klientely, pracovních míst a vyšší poptávku po službách, často však neberou potaz její negativní dopady (tj. vyšší zatížení odpadového hospodářství, nárůst počtu aut, následkem kterého může dojít k nedostatku parkovacích míst, zvýšený odběr vody atp.) Vlastníci apartmánů získají bytovou jednotku, která jim více méně přináší pohodlí městského bytu. Jezdí do něj pouze nárazově, přičemž mnohdy ani nevyužijí nabídky místního pohostinství a vaří si sami.

Výstavba apartmánových domů již proběhla na Horních Mísečkách i v samotných Vítkovicích. Výstavba prvně jmenovaných šesti domů na luční enklávě vysoko v horách vzbudila pobouření odborné i laické veřejnosti. *Koncentrovaná, a přesto rozlehlá zástavba jde zcela proti záměru Správy Krkonošského národního parku nezatěžovat okolí nejcennějších přírodních partií Krkonoš, přesto prošla schvalovacím procesem a byla postavena. Mísečky jsou tak nárazově v sezónách více navštěvované, po většinu roku však téměř liduprázdné.*¹²

V případě apartmánového domu ve Vítkovicích je situace značně odlišná. Apartmánový dům byl postaven uprostřed zástavby na stráni, kde není na první pohled tolik výrazně viditelný, jako apartmánové domy na Mísečkách. Podle informací od pana starosty byla na této parcele povolena pouze výstavba penzionu, na což investor vyzrál tím, že apartmány prodává jako dvacetiny penzionu. Vyzrál však možná zdánlivě, jelikož nebyla doposud ani jedna prodána.

5.6.2. Co na ně říkají dotazovaní obyvatelé Vítkovic?

Apartmánový dům ve Vítkovicích není vnímán kladně ani jedním z respondentů. Nespokojenost se jeho vzhledem vyjádřila polovina z nich (6), nevyjadřovali se k ní především ti respondenti, kteří více akcentovali jiné problémy s výstavbou této budovy a respondentka, která tento dům ještě neviděla (K).

Dalším problémem je způsob, jakým investor obešel znění územního plánu. Ti respondenti, kteří o tomto způsobu vědí, ho pochopitelně neschvalují (2). Čtyři respondenti se zmínili o tom, že není prodána ani jedna bytová jednotka této stavby, vinou čehož může docházet k jejímu postupnému

¹² Z brožury Apartmány ANO či NE: *Kauza Horní Mísečky je příkladem postupného selhání všech mechanismů, které by měly zastavit záměr opírající se o ideově zastaralé územně plánovací dokumentace (ÚP VÚC Krkonoše, územní plán Vítkovic i regulační plán Horních Míseček pocházejí z 90. let, avšak přebírají myšlenku masových rekreací let předešlých. Pro území Horních Míseček schválily navýšení lůžkové kapacity o 300 lůžek na celkových přibližně 750). Ke vzniku problému přispěla právě skutečnost, že se na počátku 90. let radikálně změnila společenské poměry. Legislativní podmínky se vyvíjely postupně a zdoluhavě, zároveň v rámci právní kontinuity přežívaly (a dosud přežívají) věcně i morálně zastaralé předpisy a dokumenty (viz. ÚP VÚC Krkonoše). Mnohem rychleji než veřejná správa a občanská společnost se v novém prostředí orientovali soukromí investoři a developerské subjekty, které dokázaly elegantně využít i mechanismy původně určené k regulaci jejich aktivit, a mistrnou „prací s veřejností“ vzbudily nerealistická očekávání samosprávy, veřejné správy i občanů. Ukázkově zde selhala také procedura EIA, posuzující vlivy záměru na životní prostředí. Zpracovatel dokumentace EIA, kterého bohužel vybírá investor záměru, neodvedl - eufemisticky řečeno - kvalitní práci. Přenesením nákladů za EIA na investory stát sice šetří vlastní rozpočet, zbavuje se ovšem možnosti udržet proces v objektivní úrovni. I mnozí odborně zdatní zpracovatelé EIA „pějí píseň toho, jehož chleba jedí.*

chátrání. Za lepší variantu považují obyvatelé Vítkovic stavbu skutečného penzionu, kde by místní mohli najít práci, a kam by si mohli zajít na jídlo. Jiná lepší varianta je pro ně výstavba jiných typů obytných domů (v Krkonoších tradiční roubenky).

V případě výstavby apartmánových domů na Horních Mísečkách, jejíž okolnosti jsem již objasnila, neexistuje jednoznačně převládající názor jak na vizuální, tak na jiné její stránky. Shoda ovšem panuje v tom, že by její další plánované fáze mohly být přínosné pro turistický ruch v místě, jelikož by přinesly služby, možnosti sportu i rekreace, které dnes mnozí lidé potřebují ke „standardně“ strávené dovolené.

Respondentům přirozeně vadí, že z provozu a pronájmu těchto bytových jednotek nesměřují poplatky do obecní pokladny. Dvě respondentky se navíc zmínily o nefunkčnosti těchto budov v podmínkách horského klimatu. Ta zapříčiňuje především jejich podmáčení a nutnost zasklívat balkóny, jejichž existence je zde prý vyloženě nesmyslná.

Velmi specifickou zkušenost má se stavbou těchto domů obyvatelka Míseček, které chtěla developerská firma zřídit na hranici jejího pozemku a před jejími okny překladiště zboží a postavit zde rovněž kontejnery na odpadky. Když se před uskutečněním tohoto plánu snažila uchránit, protože se mimo znehodnocení výhledu z oken obávala rovněž nepřetržitého hluku z provozu takové stavby, investor jí prý vyhrožoval přerušením přívodu vody. Respondentce rovněž nevyhovuje chování majitelů apartmánů či lidí, které je příležitostně obývají. Ti prý bývají hluční i po nocích, kdy projíždí velkými auty, a někdy se po okolí projíždí i na skútrech, což pravidla touto jízdou zasažených zón zakazují.

Celkově by se dalo říci, že samotná výstavba apartmánů, kterou nedoprovází vznik dalších služeb, není v očích občanů pro jejich obec přínosná. Názory na jejich vzhled se liší.

6. ZÁVĚR

Z tohoto kvalitativního šetření nelze vytvářet teorie, nacházet spolehlivé korelace názorů s věkem, pohlavím či například s povoláním (ačkoli jsem jistý náznak učinila), jelikož byl vzorek respondentů poměrně malý. Může však posloužit k vyvození některých praktických závěrů pro tuto oblast a k navržení budoucího výzkumu na větším vzorku obyvatel krkonošských obcí.

Ve výčtu připomínek respondentů ohledně cestovního ruchu či sportu v obci se objevila široká škála negativ, avšak většina dotázaných se shoduje na výhodách pro zaměstnanost v obci. Toto pozitivum, jak se domnívám, v očích většiny převažuje veškeré nevýhody spojené s cestovním ruchem. Tak se děje i v případě, že o této skutečnosti respondenti přímo nemluví. Nezaměstnanost se proto v určitých ohledech může stát nebezpečím pro ochranu přírody.¹³

Existuje zde ovšem nevyváženost mezi sezónami, která je příčinou nezaměstnanosti mnohých obyvatel mimo zimní měsíce. Pravděpodobně proto z úst respondentů často zazníval požadavek po rozvíjení možností vyžití návštěvníku přes letní (resp. i jarní a podzimní) měsíce. Jejich nápady však většinou neobsahovaly možnosti rozvoje „neintenzivních“ rekreačních a sportovních aktivit (tzv. měkkého turismu či ekoturismu)¹⁴, tj. například pěší turistiky či cykloturistiky. Také se příliš nerozváděli o potenciálním rozvoji agroturismu (resp. hippoturistiky), kterou již v obci mají. Mluvili spíše o možnostech indoorových aktivit a plavání.

V odpovědích respondentů se rovněž objevily četné, a poněkud závažné stížnosti na zadlužení obce, způsobené přílišnou orientací na rozvoj lyžování. To pravděpodobně souvisí s nedostatkem možností bydlení pro trvalé obyvatele a disproporcemi v infrastruktuře obce, které její obyvatelé nevnímají kladně. Stěžují si na špatný stav cest, na průtahy s vybudováním slibované čistíčky odpadů atp. Obec se v podpoře cestovního ruchu navíc zaměřuje velice jednostranně na lyžování, a dalším jeho možností se věnuje jen velmi okrajově, anebo vůbec. Je potom otázkou, do jaké míry bude po splacení půjčky ski-areál přinášet obecní pokladně zisky, a to s uvážením, že existující vlek Jizerka je již v současné době ztrátový. To ovlivňuje celkové hodnocení přínosu takových aktivit pro Vítkovice.

Důležitým poznatkem z rozhovorů je bezpochyby široká škála vnímání přírody, které se pohybovalo od kulturní, člověkem přetvořené krajiny, po přírodu člověkem nezasaženou (divočinu). Zdá se, že respondenti mnohdy ne zcela chápou poslání národního parku, co je předmětem jeho ochrany a proč. Také se stává, že i v případě, že o tomto jsou dobře informováni,

¹³ O této souvislosti hovoří již Těšitel, Kušová, Matějka a Bartoš v publikaci Lidé v biosférických rezervacích (2005). Při jimi prováděném výzkumu ve čtyřech chráněných krajinných oblastech se ukázalo, že pod vlivem nezaměstnanosti dochází ke snaze o rozvoj ekonomických aktivit prováděný za každou cenu. Autoři proto vyzývají správy CHKO, aby pobídkami a osvětou participovaly na socio-ekonomickém životě lokální komunity, které by tak mohly ukázat i jiné, ne tolik invazivní možnosti rozvoje.

¹⁴ Takzvaný **měkký turismus** zahrnuje takové formy CR, k jejichž provozování není třeba budovat technické zázemí (příp. je takové zázemí nekonfliktní z pohledu ochrany přírody a krajiny) a při jejich provozování nedochází k nadměrnému narušování přírodního prostředí a krajinného rázu (šetrné jsou však, nejsou-li provozovány masově nebo s využitím rozsáhlých technických úprav tratí apod.) (Plán péče, 2010)

nevidí dobré důvody k tomu, aby měli k těmto hodnotám respekt nebo si jich dokonce cenit. V této problematice pravděpodobně téměř chybí osvěta ze strany obce i Správy KRNAP.

Bylo by proto vhodné, aby zástupci těchto institucí obyvatele, kteří mají své domovy na území národního parku, zpravovali o významu a důležitosti jimi konaných kroků v rámci ochrany přírody, a aby mezi těmito orgány a občany celkově fungovala lepší komunikace a transparentnost. Je třeba upřednostňovat takový rozvoj, který bude spočívat v co největší soběstačnosti obce a jejích obyvatel, ve vytváření nových pracovních příležitostí v měkčích, celoročních odvětvích cestovního ruchu či turistiky, tak, v rámci trvale udržitelného rozvoje, v ochraně cenné krajiny a přírody národního parku, cenné nejen pro obyvatele Krkonoš, ale i pro jejich návštěvníky. Rozvoj obce tímto směrem by měl být spojen s osvětou o ochraně přírody a rovněž s větší rozvahou co se týče rozprodávání obecního majetku a úvěrové politiky.

Nakonec bych ráda zmínila důležitý poznatek tohoto výzkumu, totiž jakousi nechuť ke způsobům a chování návštěvníků obce. Jak ze slov, tak i ze samotného stylu vyjadřování respondentů bylo velice často zřetelné, jak jim vadí údajná arogance, povýšenost, se kterou k nim tito „Pražáci“ (tak je mnohdy shodně nazývají) přistupují. Rovněž se prý chovají neohleduplně, nerespektují pravidla, a to prý kvůli jejich pocitu, že si za peníze mohou všechno dovolit. Tyto výtky zazněly i při vědomí ekonomické závislosti respondentů právě na penězích, které tito lidé v obci utratí. Je tedy otázkou, za jakou činností tito lidé do Vítkovic jezdí. Pokud by se tuto otázku podařilo specifikovat, od tohoto zjištění by se pak mohly odvíjet další cíle správy obce i KRNAP, které by mohly obrátit orientaci rozvoje od lyžování, aby tak zvýšily pohodu místních obyvatel, do značné míry ovlivněnou mezilidskými vztahy.

7. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ

7.1 Seznam použité literatury

7.1.1. Tituly metodologické:

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 2005. 374 s. ISBN: 978-80-246-0139-7

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. , Praha 2005

CHENAIL, Ronald J.: *Jak srovnat kvalitativní výzkum do latě?* Biograf, 1998, číslo 15-16.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006, 332s. ISBN: 80-247-1362-4

PUNCH, Keith F. *Úspěšný návrh výzkumu*. 1. Vydání. Praha: Portál, 2008. 230 s., ISBN: 978-80-7367-468-7

BRYMAN, Alan. *Social Research Methods*. 3. Vydání. Oxford: Oxford University Press. 748 s. ISBN: 978-0-19-920295-9

YIN, Robert K. *Case study research : design and methods*. 3. vydání. Thousand Oaks : Sage, 2003, ISBN: 0-7619-2553-8

7.1.2. Tituly oborové:

FLOUSEK a kol. *Plán péče KRNAP 2010-2010*. Vrchlabí, 2010

FLOUSEK, Jiří a kol. *Krkonoše: příroda, historie, život*. 1. vydání. Baset, 2007. 864 s. ISBN: 978-80-7340-104-7

TĚŠITEL, KUŠOVÁ, MATĚJKA, BARTOŠ. *Lidé v biosférických rezervacích*. České Budějovice: ÚSBE AV ČR, 2005. ISBN: 80-239-6987-0

7.2 Brožury a šedé zdroje

FLOUSKOVÁ, Zdeňka a kol. *Apartmány ano či ne?* Jilemnice: Gentiana, 2009. ISBN: 978-80-86527-24-6

FLOUSEK a kol. *Koncepce monitoringu a výzkumu v Krkonošském národním parku (2010 – 2020)*

7.3. Internetové zdroje

www.krnep.cz

www.vitkovicevkrk.cz

7.4. Osobní konzultace

PhDr. Ivan Rynda

RNDr. Jiří Flousek

Mgr. Daniel Čermák